

ВІСНИК

(Nachrichtenblatt
des Bundes
zur Befreiung der Ukraina)

Союза визволення України

Виходить що тижня в неділю.

Річна передплата виносить 15 К., 15 Мар., 3 Дол., 6 рублів,
піврічна 8 К., 3 рублі, квартальна 4 К. 50 сот., 1.75 руб.
Кожда зміна адреси 50 с. Ціна сього числа 40 сот., 15 коп.

Редагує Комітет.

Видає і відповідає за редакцію: Микола Троцький.
Адреса редакції: Wien VIII., Josefstädterstraße 79, II, Tür 19.
Адміністрація: Tür 6. Телефон: 13430. Чек.konto: ч. 107.090.

Менших рукописей і віршів не звертаєть ся; з приводу того не входить ся в ніяку переписку.

IV рік. Ч. 32.

Відень, 5-го серпня 1917.

Ч. 162

Творення українських органів законодавства і влади.

Дня 13 липня н. ст. між Центральною Українською Радою і відпоручниками тимчасового російського правління прийшло у Київі до порозуміння. Про се порозумінне оголосило тимчасове правління офіційний комунікат, а Центральна Українська Рада з свого боку видала універсал до населення України. Автентичних текстів обох документів поки-що не маємо. Але зі змісту комунікату тимчасового правління, поданого за німецькими часописами в ч. 160 „Вістника“, й зі змісту нового універсалу Центральної Української Ради, який подаємо в сім числі „Вістника“ в останніх вістях так само за німецькими часописами, можемо в загальних рисах установити характер порозуміння і його значінне для нас.

Уже сам факт, що тимчасове правління вступило в переговори з Центральною Українською Радою по тім, як вона проголошенем автономії України зробила революційний „нелюбальний“ супроти правління крок, — признав за Радою значінне авторитетного національно-політичного представництва українського народу й поставив Раду в положенне рівнорядної з тимчасовим правлінням сторони. Проголошенем обома сторонами окремо змісту умови—тимчасовим правлінням для Росії, а Центральною Українською Радою для населення України — заманіфестовано сю рівнорядність сторін назовні. Стверджено перед політичним світом в середині держави й за границею, що існує власновільний орган національного представництва українського народу.

До сеї Центральна Українська Рада приватний характер суто національної організації. Зложила ся вона на початку революції з представників київських політичних гуртів і льокальних громадянських організацій. На національній зїзді в квітні зістала Рада доповнена репрезентантами провінціальних організацій. Потім увійшли до Ради виконуючі органи селянського й військового зїздів у повнім складі. Але не були в Раді заступлені інші національності, що живуть на Україні. З сеї причини відмовлялось Раді з російського боку характеру цілоукраїнського територіального представницького органу. З сеї причини протиставляло ся Раді інші організації з російською маркою, як ради роб. і садд. депутатів і ин. Се утруднювало діяльність Ради, обмежуючи її вплив до зорганізованого під національним прапором українського населення краю.

Тепер справа представляєть ся инакше. По київським порозумінню Центральна Українська Рада стає публичним органом представництва інтересів усього населення цілого краю. Для сього Рада доповняєть ся представниками демократичних організацій інших національностей, що заселяють Україну. Щодо компетенції Ради — то має вона зайняти ся опрацюванням проєктів уладнання національних, політичних, аграрних і ин. відносин на Україні, себто законодавчим приготуванням нового автономного ладу на Україні.

Обставина, що вироблені Радою проєкти національної й політичної організації України та розв'язання земельної справи мають бути предложені загально-російським Установчим Зборам, не відбирає Раді характеру, коли не законодавчої, то законоініціативної публичної інституції.

Мабуть доповненне Ради представниками інших національностей вже переведено, коли Рада рішила, як доносять заграничні часописи, узнати себе Союзом України, а як доносять російські часописи, скликати українські Установчі Збори. На ґрунті територіального зїзду, під яким саме розуміють ся Установчі Збори, наладжувало ся і певно довершило ся порозумінне між Радою і російськими й иншими демократичними й національними організаціями.

Утворений Радою Генеральний Секретаріят яко їй виконуючий орган признано умовою найвищим органом адміністраційної влади для українських областей. Подібно, як і в Раді, в Генеральнім Секретаріяті так само мають бути заступлені національні меншости. Членів Секретаріату іменує петроградське правління в порозумінню з Центральною Українською Радою. На практиці се мабуть буде так, що по доповненню теперішнього Секретаріату новими людьми та поновнім поділі збільшених числом секретарських портфелів Рада предложить склад Секретаріату до затвердження тимчасовому російському правлінню.

Генеральному Секретаріатові поручить петроградське правління перевести в життє все, що відносить ся до нової управи України. Ми се мусимо розуміти так, що Секретаріят має практично здійснювати автономний лад на Україні. Для діяльності Генерального Секретаріату міродатними будуть очевидно не припоручення петроградського правління, а постанови Центральної Української Ради.

Таким чином Україна вже має реальний завязок автономного ладу, має органи законодавства й виконуючої влади. Остаточна форма й компетенція сих органів залежатиме від того, чим їх зробить живе життє, яке творить ся тепер по всіх закутках української землі.

Кооперування з інонаціональними й пересякненими російщиною елементами затемнить на якийсь час виразність українських національно-політичних змагань, але зменшить гостроту національної боротьби. Усунеть ся сим способом дуже скоро також небезпека національного розколу на Українців і малоросів, над чим уперто працюють національні відступники, типовими репрезентантами яких є різні Шульгини й Савенки.

Нарід України, без огляду на расове чи національне походженне і віру, мусить бути політично єдиний. Сій єдності кладеть ся угольний камінь об'єднанням усіх національностей в Центральній Українській Раді і Генеральнім Українським Секретаріаті. Завершеннем сеї єдності будуть Українські Установчі Збори.

Край і військо стають при Центральній Українській Раді.

Українці в головнім штабі. „Русская Воля“ з 8 липня н. ст. доносить: Українці — офіцери, урядники й салдати головного штабу на загальних зборах постановили: привітати універсал Української Центральної Ради, признавши його справжнім висловом домагань української революційної демократії. Українську Центральну Раду — говорить ся в резолюції — ми признаємо за своє тимчасове правительство автономної України й заявляємо, що всіма силами будемо бороти ся і боронити волі українського народу.

Українці егерського, семенівського й ізмайлівського гвардійських полків. „Русская Воля“ з 6 липня н. ст. доносить, що Українці запасних баталіонів гвардії егерського, семенівського й ізмайлівського полків, зібрані п'ятого липня нового стилю в маніжі егерського полку, постановили: всіма силами підтримувати волю українського народу, висловлену в універсалі, виданім Українською Центральною Радою.

Зорганізовані салдати й офіцери винницького гарнізону (на Поділю), зібрані на вічу в городській театрі, в числі звш 2000 люда, ухвалили такі постанови: Признаємо Український Військовий Генеральний Комітет найвищою нашою законною властю і завсіди та всюди будемо виконувати його розпорядки. Признаємо Українську Центральну Раду найвищою установою на Україні та правомочною вести всі справи України. Всі постанови Українського Військового Зізду у Києві дня 5, 6, 7 й 8 мая с. р. повинні бути вповнені тимчасовим урядом негайно та всі ці постанови ми обов'язуємо ся піддержати активно. Всякі виступи против українського розвитку, з якої б ве було сторони, будемо уважати за провокацію людей чи груп — причіпників старого режиму й будемо усякими способами в коріні їх здушувати. Голова Струмицький. Товариш голови зборів В. Дудич. („Р. Г.“ 30/VI).

Збори Українців-салдатів і медичного персоналу 137 полевого запасного шпиталю з дня 12 червня 1917 року ухвалили послати щире привітання Українській Центральній Раді яко справжньому представникови всього українського народу й висловити свою певність, що Центральна Рада за допомогою свідомого селянства та робітництва й, опираючи ся на національним війську, не піде на компроміс, а вірним шляхом рішучої боротьби за наші права й негайно приведе Україну до Українських Установчих Зборів і утворення національно-територіальної автономії України, з якою будучим російським Установчим Зборам прийдесть ся рахувати ся яко з доконаним фактом. („Р. Г.“ 30/VI).

Збори харківської Губернської Ради з 11 червня вітають поповнену представниками війська й селянства Центральну Раду, цілком поділяють її напрямок діяльності та признають її своїм тимчасовим урядом. Голова Ради Рубас. („Р. Г.“ 6/VII).

Кремінчузьке земське зібранне (на Полтавщині). Як доносить „Рвч“ з 14 липня н. ст. під датою 12 липня з Кремінчуга, надзвичайне земське зібранне, признавши універсал і Центральну Раду органом правительственной влади, асигнувало до розпорядимости Ради 15.000 рублів.

Золотоносське повітове земство (на Полтавщині) прийняло подібну постанову, як і кремінчузьке, й так само асигнувало до розпорядимости Ради 15.000 руб. (Г. П.).

Лубенські повітові земські збори, маючи на увазі, що тимчасовий уряд відхилив домагання Української Централь-

ної Ради в справі автономії України, нарушивши право українського народу на національне самоозначенне, протестує проти такої постанови тимчасового уряду й заявляє, що признає Центральну Раду за найвищу українську громадську установу, за єдину виразницю волі й потреб цілого українського народу та вважає своїм обов'язком підтримувати Центральну Українську Раду в усіх її заходах. Голова зборів Климів. („Р. Г.“ 30/VI).

Полтавська Повітова Шкільна Рада на своїх зборах 4 червня одногосно ухвалила вітати Українську Центральну Раду яко єдиний правомочний орган українського народу й підтримати всі заходи Ради до здобуття прав українському народови. Голова зборів Я. Стенька. („Р. Г.“ 30/VI).

Другий український селянський губернський зїзд на Чернигівщині щиро вітає Українську Центральну Раду яко єдину виразницю волі українського народу й разом з тим прилучає свій голос щодо домагань, висловлених Українською Центральною Радою перед тимчасовим урядом. Президія зїзду. („Р. Г.“ 6/VII).

Остерський повітовий український зїзд на Чернигівщині, як доносить „Рвч“ з 12 липня н. ст., ухвалив оті резолюції: 1. Автономія України у федеративно-республіканській Росії. 2. Признає Центральну Раду тимчасовим правительством у межах України та прилученне до універсалу, а 3. в земельній справі прийнято ухвали всеукраїнського селянського зїзду. Місцевому комісарови Повисоцькому висловлено недовіре.

Катеринославська й гусаківська волости. Ми, Українці, громадяне й козаки катеринославської і гусаківської волостей звенигородського повіту (на Київщині), зібравши ся 15 червня на віче, з великою радістю вислухали й прийняли універсал; щиро дякуємо Центральній Раді за її заходи й кажемо, що ми будемо всіма силами підтримувати її яко наш тимчасовий уряд. З доручення громадян комісар катеринославської волости Поліщук. („Р. Г.“ 6/VII).

Члени всіх організацій м. Яготина на Полтавщині 14 червня на загальним черговім зібранню, обміркувавши універсал Української Центральної Ради до українського народу, ухвалили прилучити ся до Української Центральної Ради й виявити їй свою повну покірність і своє повне довіре, підтримуючи її до того часу, поки вона буде захищати інтереси люду України в демократичним напрямку. („Р. Г.“ 6/VII).

З Амурської (східний Сибір). Член амурської Української Громади Василь Олександрович Яровий делегуєть ся в Центральну Українську Раду та в інші українські громади привітати від усіх Українців-Амурців рідну Україну й заявити їй представникам про те, що амурські Українці всіма силами та всілякими засобами будуть обстоювати саму найширшу автономію України й висловлюють ся рішуче за те, що оголошенне автономії України повинно відбутися „явочним порядком“, не чекаючи рішення Установчих Зборів, які повинні тільки вважати автономію України доконаною незмінною подією. За голову Ситницький. За радного писаря (підпис) в. р. („Р. Г.“ 30/VI).

Учні учительської семінарії в Кадіївці одеської округи, зібравши ся на окружний зїзд, одногосно постановили послати гаряче привітання Раді, — єдиному українському органі влади. Звертаємось з гарячим проханнем пильнувати виконання наших постанов. („Р. Г.“ 30/VI).

В бердичівській повіті селяне оподатковують землі на українські ціли. Як доносить „Русское Слово“ з 4 липня під датою 4 липня з Києва, в деяких волостях бердичівського повіту селяне, вповняючи наказ універсалу про самооподаткування земель, наложжили податок по 10 коп. від десятини не тільки на свої, але й на поміщицькі землі.

На кінець варто познайомити ся з становищем до української справи творця переяславської „республіки“ п. Хрустальова-Носаря. Як доносить „Русская Воля“ з 7 липня н. ст. з Полтави під датою 5 липня н. ст., на надзвичайних губернських зборах гласний Хрустальов-Носарь виголосив промову щодо універсалу Української Ради. Признаючи природним змагання Українців організувати свої полки в цілях забезпечення автономії України, Носарь зазначив, що відносини між Поляками й Українцями сильно загострюють ся. Носарь уважав погубною подвійну владу, як що Рада буде окремим правительством, та закликавав Україну не відокремлювати ся від російської держави. Та сама часопись доносить, що в Полтаві в готелі, де спинив ся Носарь, влади арештували його. Сей арешт стоїть у звязку з діяльністю Носаря в Переяславі. Йому закидають узурпацію влади й інші провини в публичній службі. Селянство Переяславщини обстає за Носарем. Проти Носаря виступають міські організації.

Проти Центральної Української Ради та творення українського війська.

Не бракує також відгуків негативного значіння. Під впливом російської агітації деякі військові частини ставлять ся ворожо до формування українських військових частей і до Центральної Ради та Генерального Військового Комітету, що провадять сю акцію. Так само деякі частини військ поставили ся негативно до універсалу Ради, хибно добачуючи в сїм акті, як і в змаганнях до утворення національної армії, розєднування революційних сил і дезорганізацію армії. Серед опозиції до Центральної Ради знаходимо крім військових частей передовімі міські громадянські організації у Києві, зложені переважно з Росіян. Про їх становище до української справи писалось у нас багато. Але останніми часами приходять тут до порозуміння. З провінціальних громадських організацій маємо дуже мало ворожих виступів, з якими треба було б серйозно рахувати ся. Супротив однодушного признання Ради та її універсалу в сїм а зємствами київської (див. в попер. числі „Вістника“) й багатьома зємствами полтавської губ., ріжними зїздами, українськими військовими частями й ин. всі перелічені низше противні голоси не мають великого значіння. Але, щоб не бути односторонніми в інформуванню читачів, подаємо й сї ворожі голоси.

„Утро Росії“ з дня 23/VI доносить з оперуючої армії, що на засіданню відпоручників частей неназваної дивізії, призначеної для українзації, рішено спротивитись реорганізації дивізії, бо се внесло б дезорганізацію в її ряди.

В Симферополі, як доносить Р. С. з дня 23 червня, шоста рота N полку, зложена з Українців, мала не послуhati заклику Ради в справі українзації війська та звернула ся до земляків з закликом поспішити на фронт, а розв'язанне справи автономії відročити на пізнійше.

Як доносять „Бирж. Вїд.“ з 5 липня н. ст., газета „Кієвлянин“ подає резолюцію, ухвалену 28 червня салдатами Українцями на великим вічу в Луцьку, в котрім між иншим говорить ся: „Висловлюючи повне довіре тимчасовому правительству й раді робітничих і салд. депутатів, протестуємо проти поступків Центральної Ради, що самозванчо (?) взяла ся говорити й ділати від імени цілої України. Ми, військові Українці, довіряємо правительству, що воно доведе нас до Установчих Зборів, які ухвалять форми правління великої неподільної російської республіки. Знаючи з прикладів історії, до чого веде розділ на дрібні національності, а до сього веде нас Центральна Рада, — ми заявляємо, що не бажаємо відокремити ся від великої російської республіки, й закликаємо український народ висловити довіре російській революційній демократії і не йти на заклик Центральної Ради, яку зложила самозванчо купка буржуїв, кадетів і німецьких прихильників, котрі бажають захопити владу, щоб наложити нам на шию ярмо“. З останнього уступу резолюції видно, що походить вона від яко-

гось соціалістичного блязня, який опанував несвідомих річи салдатів і накинув їм резолюцію з недовірем до „буржуїв“.

Як подає „Р. С.“ з 4 липня н. ст. під датою попереднього дня з Києва, гайсинська рада робітничих і салдат. депутатів, обговоривши положенне, витворене опублікованнем універсалу, прийняла резолюцію, в якій осуджує виданий Центральною Радою універсал як акт, що веде до установи на Україні подвійної влади, що сїє незгоду між народностями Росії, що розколює революційні сили та зменшує високий авторитет недалеких Установчих Зборів, як акт недовіря до демократії усіх народів, що заселюють Росію, і вкінці як контрреволюційний акт. Одначе з огляду на те, що конче потрібно в імя рятунку рідного краю найти спільну мову з Українцями, що приєднують ся до універсалу, рада постановила вести далі роботу над укріпленнем добутих кровю народу свобод в контакті з місцевими українськими організаціями й настільки, наскільки їх діяльність не йтиме в розріз з інтересами революції і в розріз з приказами тимчасового правительства, одинокої законної влади у краю.

„Рїчь“ з дня 14 липня н. ст. доносить, що зїзд 300 депутатів селян, робітників і салдатів у місті Глухові чернігівської губернії постановив висловити довіре тимчасовому правительству. Зїзд відмовив ся признати до часу Установчих Зборів Центральною Радою правительством України.

З Катеринобурга доносить „Русское Слово“ з 1 липня н. ст., що формування національних українських рот у військовім гарнізоні проводить ся проти (?) бажання салдатів і робітників Українців. Місцеві Українці думають, що „розділювати ся з Великоросами не треба, бо на Україні землі мало й для всіх не стане“.

„Рїчь“ з 14 липня н. ст. подає за „Рускими Вїд.“ вістку з Одеси, що 5000 Українців артилерійського парку опублікували протест против універсалу Ради з причини, що він розколює сили революції.

Донська Військова Рада. Як доносить „Русское Слово“ з 29 червня н. ст. з Новочеркаську під датою 27 червня, Донська Військова Рада зателеграфувала Центральній Раді: „Ми козаки — за неподільною Росією в імя рятунку рідного краю, що стоїть на краю загибелі, і завзиваємо і вас до того самого дія обєднання російських армій! Вперед на ворога!“ (Донське військо, як відомо, складаєть ся головню з Великоросів. Р. е. д.).

Загально-російський козацький зїзд. „Русское Слово“ з 3 липня н. ст. доносить, що в справі відношення до відокремлення України й універсалу Української Ради оголошено таку резолюцію: „Всеросійський козацький зїзд ухвалив уже резолюцію про неподільність демократичної республіки як одинокий правильний спосіб правління в російській державі й думає, що відокремленне України нарушує цілість держави та в теперішнім тяжким часі ще більше побільшує тягар державної будови. Тому зїзд заявляє, що він рішуче підтримає тимчасове правительтво в його розпорядках, що торкають ся універсалу, виданого Українською Радою“. Проти сеї резолюції виступили представники кубанських козаків.

Та сама „Рїчь“ за „Рускимъ Словомъ“ доносить, що зємське зібранне в місті Немирові подільської губернії відкинуло універсал Української Ради й що місцеві селяне (?) ворожо відносять ся до українзації школи (?).

В Харкові комісія зїзду селянських депутатів признала універсал небезпечним і не на часі. На засіданню Ради селянські делегати протестували проти задуманого оподаткування. („Рїчь“ 14/VII).

Як доносить „Русская Воля“ з 5 липня н. ст. під датою 3 липня з Полтави, полтавський комітет партії народньої свободи ухвалив випустити поклик до народу з протестом против Української Центральної Ради з приводу проголошеного нею універсалу про утворенне українського правительства.

Творення українського війська.

„Наш фронт у Києві“. „Русское Слово“ з 6 липня н. ст. доносить з Києва під датою 5 липня, що на засіданні Ц. Української Ради вислухано позачергової заяви члена Українського Генерального Військового Комітету Полозова з приводу відмови українського полку ім. гетьмана Полуботка їхати на фронт. Полозов сказав, що Генеральний Військовий Комітет постановив для доповнення частей фронту перевезти кілька українських ешелонів з Чернигова. Сі ешелони прибули до Києва, щоб звідси піти на позиції, але тут вони відмовилися їхати на фронт, говорячи, що треба лишати ся тут, у Києві, для оборони свободи України. — Наш фронт у Києві — говорили вони, ми повинні боронити ся.

Ешелони, які відмовилися іти на фронт, зажадали дати їм одягу та зброю. Генеральний Комітет відмовив сьому домаганню і визначив їм реченець, по яким вони повинні відійти на позиції. Після сього з'явила ся депутація від ешелонів і заявила Генеральному Комітету, що як їм дадуть одяг і дозволять відпочати, вони під іменем полку ім. гетьмана Полуботка обцяють піти на фронт. Генеральний Військовий Комітет відмовив ся змінити свою постанову і знову заявив, що дає їм волю самим поклопотати ся про свої кадри. Вислухавши такої відповіді, делегація заявила, що по трьох днях ешелони відійдуть на фронт.

Однак сього не виконали. Представники ешелонів ходили на залізничий дворець, старали ся намовити ті часті, які переїздили через Київ, прилучити ся до них. Для ухвалення своєї дальшої тактики ешелони уладили нараду, на котру запросили представників полку ім. Богдана Хмельницького й інших українських частей київського гарнізону. Тому Полозов пропонував вислати представників Центральної Ради на сю нараду, щоб намовити ешелони підчинити ся домаганням Генерального Комітету.

Ся справа викликала гарячі дебати. Більшість домагала ся пороблення енергічних заходів. На питанне про скількість салдатів, що входять у склад непокірних ешелонів, сказано, що їх нараховують від 4 до 5000 душ. Деякі члени Ради повідомили, що ешелони заявили, що не відійдуть з Києва, поки правительством не висловить ся за автономію України й не затвердить Центральної Ради. Виходячи з того, часть членів Ради бачила в акції ешелонів ідейні мотиви. Винниченко запротестував проти того, щоб 5000 людей брало ся розв'язувати волю України по свому. Накінець Центральної Рада вибрала комісію для розв'язки витвореного положення непокірними салдатами.

„Русское Слово“ з 7 липня н. ст. доносить з Києва під датою попереднього дня, що на засіданні Центральної Української Ради знов обговорювала ся справа українських ешелонів самочинного полку ім. гетьмана Полуботка, котрі, покликуючи ся на потребу оборони української свободи, відмовили ся відійти на фронт. Переконування членів Генерального Військового Комітету Винниченка й Петлюри про необхідність піддати ся домаганню і негайно відійти на фронт не зробили ніякого вражіння на салдатів-Українців. Винниченко подав, що українські салдати, які відмовляють ся їхати на фронт, мотивують се небажаннем попасти в неукраїнські часті, де побоюють ся стрінутися неприхильне відношенням яко дезертири. Далі Винниченко потвердив, що ешелони ворожо відносять до Центральної Ради, в чім, стрінули підтримку з боку деяких представників першого українського полку ім. Богдана Хмельницького. Член Генерального Комітету Петлюра подав історію затримки ешелонів у Києві. Вони прибули сюди місяць назад і повинні були відійти на фронт. Тут вони заявили, що хочуть лишити ся у Києві, поки не мине всеукраїнський військовий з'їзд, аби „боронити членів з'їзду“. Їх лишали, хоч членам з'їзду нічого не грозило. Скінчив ся з'їзд. Ген. Комітет предложив ешелонам відійти на фронт, але вони відмовили ся, домагаючи

ся зорганізувати з них окремиї полк ім. гетьмана Полуботка. Але Ген. Комітет не уважав можливим з технічних причин утворити такий полк. Член Ради Величко запротестував проти видачі ешелонам умундування.

В результаті прийнято таку резолюцію: „Закликати товаришів салдатів до національної громадянської дисципліни, яку особливо повинна заховувати узброєна українська демократія в інтересі української національної справи, предложити товаришам салдатам негайно виповнити приказ Ген. Військ. Комітету й відійти до указанного комітетом українського запасного полку“.

Українські роти в Царицині. „Русское Слово“ з 6 липня н. ст. доносить з Царицина під датою попереднього дня, що зі складу місцевого гарнізону сформовано 7 українських рот і підбирають відповідну кадру офіцерів.

В Ташкенті. Як доносить „Биржевыя Відомости“ з 7 липня н. ст. з Ташкенту під датою 3 липня, попереднього дня рота Українців відмовила ся виступити на фронт у складі свого полку, зажадавши сформування української часті.

В Таганрозі. „Р'фч“ з 12 липня н. ст. доносить з Таганрогу під датою 9 липня, що звиж 500 салдатів піхотного запасного полку зажадало утворення окремих українських рот, бо в разі відсижки на фронт вони бажають поповнювати тільки українські полки.

Полк ім. М. Грушевського. „Р'фч“ з 14 липня н. ст. доносить з Харкова під датою 2 липня: Прибув український батальйон ім. проф. Грушевського по дорозі на фронт. По маніфестації у місті на вічу батальйон постановив лишити ся у Харкові для утворення з місцевих частей першого харківського українського полку. 2 липня відбули ся по цілім місті дуже оживлені українські віча. — Інші часописи доносять, що полк ім. М. Грушевського в числі 3500 люда приїхав до Києва та звернувся до свого шефа з прошенням прийняти парад. Вистроений перед міським музеєм полк обійшов проф. Грушевський, здоровлячи кожду сотню словами: „Здорові, козаки!“ — „Здорові були, Батьку“ — відповідали сотні.

Український Генеральний Комітет має в своїй розпорядимості 50.000 салдатів. Командуючий військами київської округи К. Оберучев в однім своїм приказі між инш. говорить: „Як заявив член Українського Генерального Військового Комітету Поплавко, в розпорядимості комітету знаходиться звиж 50.000 салдатів-Українців, зовсім готових до відсижки в армію, котрі тільки ждуть вказівки з боку Українського Військового Генерального Комітету, щоб кинути ся на ворога“. Оберучев апелює до Комітету, щоб він вислав салдатів-Українців до полків армії. („Р'фч“, 14/VII).

Проти самоволі й нарушення дисципліни. Порядок і дисципліна серед українських вояків, як і в цілій російській армії, дуже підупали. До українських частей попало дуже багато підозрілих людей, які проваюють масу навіть на ворожі виступи проти начальних національних інституцій. З огляду на се Український Генеральний Військовий Комітет приневолений був, як доносить „Р'фч“ з 14 липня н. ст., видати приказ у сій справі такого змісту: „У Києві поширюють ся чутки, що провокатори та слуги старого царського ладу підмовляють Українців-салдатів до ріжних бешкетів. Поширюють ся чутки, що сї пройдисвіти підбурюють темних людей навіть розігнати Центральну Українську Раду й Український Генеральний Комітет і захопити власть у свої руки. Сі пройдисвіти сїють баламуцтво серед людей, викликають неспокій і не дають Центральної Раді й Генеральному Комітету працювати на користь України“. Генеральний Комітет указує на зрадливу, небезпечну агітацію, яку ведуть темні сили. Комітет закликає українських салдатів і офіцерів стояти на сторожі революції й порядку на Україні не допускаючи, щоб довго очікувана й великими жертвами добута свобода України була захмарена темними людьми, всякими пройдисвітами“.

Українські корпуси в останніх боях у Галичині. Як доносить „Русское Слово“ з 4 липня н. ст. з Києва під датою 4 липня, У. В. І. Комітет заявив, що 6 і 41 корпуси, котрі брали участь у бою 1 липня н. ст., заволідали позиціями та взяли полонених, — се українські корпуси. Їх доповнював У. В. І. Комітет спеціальними маршевими українськими ротами.

Порозумінне між Українцями й Росіянами у Києві наладжується

на ґрунті краєвого зїзду (Установчих Зборів України) та краєвого органу влади.

Як доносить „Русское Слово“ з 4 липня н. ст., по прогульці Дніпром представників політичних і громадянських організацій з представниками Українців відбуло ся обіднане засідання ріжних організацій і найшло деяку можливість прийти до порозуміння. На тім обіднанім засіданню, третім з черги, перший раз були представники Ради проф. М. Грушевський і Винниченко. Основним питанням наради було: скликаннє краєвого зїзду й утвореннє краєвого органу, котрий був би органом тимчасового правительства й був би утворений при його участі.

Проф. Грушевський заявив, що завдання Ради — охоронити край від розкладу, анархії і економічної експлоатації. Видання універсалу ми не передбачили й видали його під впливом реальних умов життя. Тепер життє вперто відвигає питання переміни Центральної Ради з національного органу в територіальний. Тому треба відкинути підозріннє і недовіре і з гаслом „зєдиненнє демократії“ підійти до організації краєвого органу. Далі проф. Грушевський торкнув ся території України. Означуючи межі України, проф. Грушевський заявив, що бесарабська губернія не входить у склад України (?), північна частина Чернігівщини лишається під знаком питання, але холмська губернія повинна увійти в межі України. В справі відношення до тимчасового правительства проф. Грушевський говорив: На нашім першім зїзді ми висловили повне довіре тимчасовому правительству. Правительство на жаль не добре орієнтувало ся в наших домаганнях. Тепер воно побачило свою помилку й хоче своїм покликом направити її. Будемо сподівати ся, — закінчив проф. Грушевський, — що стоячи на сторожі інтересів краю і федеративної російської республіки, ми утворимо той краєвий орган, котрий всіх обєднає.

Ряд бесідників з задоволенням підчеркнув заяву проф. Грушевського, що Центральна Рада се тільки національна організація. По дорозі висловлено побоюваннє, щоб універсал не викликав серед несвідомої маси баламутства в зміслі недовіря до тимчасового правительства, підриву фінансів у краю і т. ин.

Представник с. д. меншевиків Балабанов зазначив: Коли слухаєш тут промов, виходить одно, а коли від промов справа переходить в діло, виходить друге. Грушевський і Винниченко признають за Радою тільки моральний авторитет. Але часть населення уважає Раду правительственною властю на Україні, причім протиставляє Раду другій власті. То, що говорять нам представники Ради, хай вони скажуть населенню. Проф. Грушевський говорить, що завдання Ради урятувати край від анархії. Але витворена Радою подвійна власть — се чейже найсильніший чинник анархії. Центральна Рада — говорив далі Балабанов — не проводить рухом, а її пхають обєктивні умовини. І ви і ми шукаємо виходу. Ріжниця між нами велика. Ми думаємо про рятунок цілості, ви про рятунок тільки части. Для нас правительство — не центральне правительство, а правительство революційного народу й жадної иншої власті ми не можемо признавати. Тому краєвий орган можна зорганізувати тільки яко орган тимчасового правительства по порозумінню з ним.

Велику промову виголосив Винниченко. Не вірно, — говорив він, — що ми йдемо за стихією. Ніхто не знає,

скільки зусиль витрачаємо ми, щоб направити стихію в нормальне річище. Я вже говорив про гасло деяких українських авантюристів „відселонити фронт“. У нас досить сили й авторитету, щоб на один наш поклик кілька мільонів салдатів Українців опустило фронт. Півтора місяця назад я не вірив сьому. Тепер вірю. Ось з сею течією приходить ся вести запеклу боротьбу. Ми добиваємо ся не власті (?), а організації народніх мас. Ми не закликаємо йти проти правительства, але можливо, що ми видамо декрет, в яким укажемо населенню, що всяку постанову центрального правительства перед її здійсненнєм повинна розглянути Центральна Рада. Так, ми зобовязані будемо — говорив далі Винниченко — зробити се, щоб не пірвати звязку зі зорганізованою масою, котра, почувши себе без звязку з нами, може наробити багато небажаного. Сей крок найскорше обєднає всіх. Се можна здійснити в порозумінню з правительством, яке повинно рахувати ся з бажаннєм народу. Ми щиро бажємо організації. Ми признаємо, що в розєднанню не можна йти далі, що треба прийти до порозуміння. До часу порозуміння Рада не видасть ніякого акту.

Вдруге виступив проф. Грушевський і заявив: Час тепер гарячий. Він не терпить гаяння. Ми заявляємо, що свій обєязок перед своїм народом виповнимо до кінця, не зважаючи ні на що. Ми готові до спільної праці з вами.

На тім дискусія вичерпала ся і збори, признаючи, що до порозуміння можна дійти на ґрунті скликання територіального зїзду й утворення краєвого органу, постановили скликати ще одно обіднане засіданнє для вироблення умовин такого порозуміння з приводу зїзду та краєвого органу, які прийняли-б усї.

Про відношеннє жидівського „Бунду“ до справи порозуміння з Радою

„Биржевыя Вѣдомости“ з 12 липня н. ст. подають такі інформації: На обіднанім засіданню у Києві, скликанім з ініціативи виконавчого комітету ради роб. депутатів, в яким взяли участь представники військового комітету, коаліційного студентства, а також представники всіх соціалістичних партій, оголошено резолюцію „Бунду“ такого змісту:

При силі українського руху й автономічних тенденціях, які зявили ся в нїм, сїяннє недовіря до російської революційної демократії та її найвищого органу — всеросійського тимчасового правительства, — котре має місце в універсалі Ради, ставить український національний рух на шлях розриву з революційною демократією Росії і витворює умовини для загострення внутрішніх терть між населеннєм України. При істнуванні на Україні органу революційної демократії в особі робітничих, салдатських і селянських депутатів Центральна Українська Рада не може бути авторитетним органом краєвої власті й може явити ся джерелом національних міжусобиць.

В резолютивній часті резолюція „Бунду“ вказує, що партія, обговоривши питання способів і шляхів справедливого задоволення національних змагань українських і всіх инших націй України, спинила ся на видвигненій Центральною Українською Радою ідеї територіального зїзду, думаючи, що поперше сей зїзд відповідатиме інтересам дальшого розвитку революції і демократизації державного ладу в Росії, подруге участь в сїм зїзді демократії взагалі і соціал-демократії зокрема пособлятиме мобілізації революційної демократії всіх націй України.

Скликаннє краєвого зїзду (Установчих Зборів України).

Як доносять „Бирж. Вѣд.“ з 13 липня н. ст. під датою 11 липня з Києва, Українська Центральна Рада признала конче потрібним в інтересі українського трудового народу скликаннє Установчих Зборів і поручила Генеральному Секретаріатови предложити в найближшу чер-

гову сесію Центральної Ради реферат про скликання таких зборів.

Як доносять „Биржевыя Відомости“ з дня 12 липня н. ст., українські громадянські круги настроєні оптимістично. Вони думають, що в данім разі найтруднішим завданням є необхідність знайти ту середню лінію, котра приведе на шлях порозуміння з іншими національностями України, які прокладають свої домагання революційному правительству Росії. Необхідність знайдення такої лінії тим яснійша, що універсал уже показав свій вплив і до каси Української Центральної Ради починають надходити гроші...“

Загально-російський зїзд рад робітничих і салдатських депутатів про українську справу.

Як подають „Бирж. Від.“ з 3 липня н. ст., загально-російський зїзд рад робітничих і салдатських депутатів, вислухавши реферату національної секції в українській справі, який мав Лібер, прийняв отсю резолюцію в українській справі, вироблену при участі українських соціалістів:

„Признаючи згідно зі своєю загальною позицією в національній справі за всіма народами Росії право на свободний національний розвиток, зїзд рад робітничих і салдатських депутатів обіцяє революційній демократії України свою повну підтримку в справі здійснення демократичної автономії України з забезпеченням прав національних меншостей.

Признаючи далі, що сю автономію можуть остаточно установити тільки всеросійські Установчі Збори, зїзд уважає конче потрібним згідно з бажаннями, висловленими Центральною Українською Радою, негайне утворення тимчасового органу, що представляв би демократію всіх націй, які заселяють Україну, для розроблення основ автономного ладу краю і для провду усією підготовчою працею, зокрема для скликання зїзду представників усього населення України.

Зїзд пропонує тимчасовому правительству увійти в порозуміння з органами української революційної демократії для організації загального тимчасового краевого органу та для установлення і переведення конкретних заходів, необхідних для задоволення національних потреб українського народу.

Вітаючи український народ, котрий бореться в спільних революційних рядах і відроджується до національного життя, зїзд рад роб. і салдат. депутатів висловлює своє тверде переконання в тім, що тільки збереженням революційної єдності трудових мас усіх народів Росії можна забезпечити перемогу революції і свободу всіх національностей, що заселяють Росію“.

Представник української фракції прилучився до проголошеної резолюції. Прилучився до неї і представник жидівських соціалістів територіялістів.

Большевик Преображенський заявив, що большевики не можуть прилучитися до резолюції, виробленої секцією, бо вона компромісова. Преображенський відчитав резолюцію, вироблену фракцією большевиків. В резолюції запропоновано зїздові осудити „яко контрреволюційну й ганебно антидемократичну політику тимчасового правительства у відношенні до Українців“. Тимчасове правительство повинно на думку большевиків негайно признати на основі принципу самоозначення націй право Українців на повну автономію і утворення самостійної держави.

Без дискусії прийнято резолюцію секції великою більшістю голосів.

Всеукраїнська Рада селянських депутатів.

На сесії Ради селянських депутатів у Києві ухвалено таку резолюцію про відношення до Центральної Української Ради: 1. Всеукраїнська Рада селянських депутатів, ознайомившись з роботою Української Центральної Ради, признає сю роботу взагалі й видання універсалу зокрема цілком відповідними інтересам селянства та всього робочого люду на Україні й висловлює бажання, щоб Українська Центральна Рада й далі рішуче провадила роботу на користь Рідного Краю. 2. Вислухавши відозви тимчасового правительства до українського народу, Всеукраїнська Рада селянських депутатів уважає відозву бажанням уряду порозуміти ся з українським народом, але в той же час Всеукраїнська Рада селянських депутатів не знаходить в ній задоволення тих домагань, які передала правительству Українська Центральна Рада й до яких приєднав ся перший всеукраїнський селянський зїзд, і через се постановляє: все трудове селянство на Україні повинно й далі невпинно вести організаційну роботу та, еднаючи ся коло Центральної Української Ради, під її провдом повинно творити вільне автономне життя на Україні разом з усім трудовим народом національних меншостей української землі. Разом з тим Всеукраїнська Рада селянських депутатів визнає, що буде уважати всі заходи російського тимчасового правительства щодо порозуміння в українській справі з українською демократією щирими тільки після того, як тимчасове правительство признає Українську Центральну Раду правосильною заступницею інтересів і виразницею волі українського трудового народу та вступить з нею у співробітництво. 3. Прийнявши на увагу, що в Полтаві, у Києві й інших містах України трудові люде неукраїнської національності приєднують ся до українського трудового народу в творенні автономного ладу на Україні і в боротьбі за трудові інтереси всього народу, Всеукраїнська Рада селянських депутатів вітає сей братерський ступінь неукраїнської демократії й висловлює бажання, щоб трудові люде всіх національних меншостей на Україні як найскорійше послали своїх депутатів в Українську Центральну Раду й там разом з українським трудовим народом стали до творення нового, вільного й справедливого життя на Україні.

Про відношення до Всеросійської Ради селянських депутатів і Всеросійської Селянської Спільки ухвалено таку резолюцію: Вислухавши реферату про відношення до Всеросійської Ради селянських депутатів (Всеросійського Совѣта крестьянскихъ депутатівъ) і Всеросійської Селянської Спільки (Всеросійського Крестьянского Союза), а також відчиту про роботу української фракції виконавчого комітету Всерос. Ради сел. депутатів, Всеукраїнська Рада селянських депутатів постановила: 1. Признати, що організаційна робота, а також і підготовча робота до Установчих Зборів має вестися Всеукраїнською Радою селянських депутатів, а не українською фракцією Всеросійської Ради селянських депутатів у Петрограді. 2. З огляду на вище сказане Всеукраїнська Рада сел. депутатів признає непотрібним численне представництво українського селянства у виконавчій комітеті Всерос. Ради сел. депутатів і звертає ся до них з закликом вернути ся негайно до організаційної роботи на Україні. 3. Зважаючи на необхідність порозуміння між трудовим селянством усіх народів Росії для успіху боротьби за спільні інтереси трудового селянства, Всеукраїнська Рада сел. депутатів постановляє: послати у виконавчий комітет Всерос. Ради сел. депутатів своїх представників у кількості п'яти душ. 4. Всеукраїнська Рада сел. депутатів, яка являє ся керуючим органом Укр. Сел. Спільки, уважає потрібним тісне порозуміння також і з Всерос. Сел. Спількою, через що доручає своїм делегатам у виконавчій комітеті Всерос. Ради сел. депутатів вступити в зносини з центральним комітетом Всерос. Сел. Спільки. 5. Для сього, щоб усу-

нути можливість усяких непорозумінь між Всеукр. Радою сел. депутатів і Всеукр. Селянською Спілкою з одного боку та Всерос. Радою сел. депутатів і Всерос. Сел. Спілкою з другого боку, — Всеукраїнська Рада сел. депутатів вважає необхідним, щоб названі вище всеросійські селянські організації признали, що організаційна робота по всій Україні поміж селянством має вестися виключно Всеукр. Сел. Спілкою та Всеукраїнською Радою сел. депутатів. (Р. Г.).

Ще про всеукраїнський селянський зїзд.

За „Робітничою Газетою“ подаємо доповнення до нашого звітання (в ч. 159) зі всеукраїнського селянського зїзду, що відбув ся у Києві в днях 11—16 червня.

Український Земельний Комітет складаєть ся: з 18 представників губернських земських комітетів (по 2 від кожної української губернії), з 9 представників Губернської Ради селянських депутатів (по 1 від кожної укр. губер.), з 3 представників Центральної Ради селянських депутатів, з 3 представників Центрального Комітету Селянської Спілки, з 3 представників Українського Центрального Харчового Комітету, з 3 представників Української Центральної Ради, з 3 представників Українського Центрального Кооперативного Комітету, з 1 представника укр. соц. революціонерів, з 1 представника укр. соц. демократів, з 1 представника Українського Генерального Військового Комітету, з 2 представників Краєвої Ради робітничих і селянських депутатів. Центральне правительство має призначити на Український Центральний Земельний Комітет кошти з кредиту, відкритого для всіх земельних комітетів. З ухвал зїзду, яких нема в нашій звітці, треба зазначити в земельній справі отсю: видати негайно закон про передачу земельних справ і непорозумінь в земельні комітети й Центральний Український Земельний Комітет.

П'ятого дня зїзду головував рано Христюк, увечері Осадчий. На вечірнім засіданню зїзд перейшов до слухання реферату Пугача про організацію селянства. Гадки реферату зводять ся до того, що всі постанови зїзду не матимуть ніякого значіння, коли не зуміємо провести їх у житті, а для сього потрібно зорганізувати ся і вибрати Раду селянських депутатів; порядок на Україні цілком залежить від волі й бажання селянства, а без порядку ми не дійдемо до вільної автономної України. Організувати український народ треба так, аби в усіх справах усі йшли нетільки гуртом, але й нога в ногу. Референт почав від села. В кожнім селі делегати повинні пояснити, що таке спілка та які її завдання, в кожне село делегати повинні передати всі ухвалені на зїзді резолюції і тоді кожний, хто прилучить ся до них, має право уважати себе членом селянської спілки; в кожнім селі закладають ся сільські комітети, які порядкуватимуть усіма справами на селі. Далі треба всі сільські комітети спілки об'єднати у волосний комітет, волосні в повітові комітети. Члени повітових комітетів мусять брати участь у земстві, в земельних і інших інституціях. Таким же чином треба зорганізувати і губернію. На повітових зїздах обирають ся представники, котрих також називатимуть депутатами. Так повстає Губернська Рада селянських депутатів. Її виконавчим органом може бути Губернський Комітет Селянської Спілки. Але се ще не все, треба утворити ще центральний орган. Таким органом мусить бути Всеукраїнська Рада селянських депутатів, що складаєть ся з повітових депутатів, вибраних на повітових зїздах. Усі постанови сього об'єднаного органу виконуватиме Центральний Комітет Селянської Спілки.

Селян треба освідомити, що треба йти до такого устрою, коли вже не буде бгету, не буде ні бідних ні багатих, до соціалізму. Мало сього. Комітети рад селянських депутатів мусять узяти на себе організацію всіх технічних інституцій, як громадських, земських і адміністративних.

Шостого дня зїзду головував Маргос. Переведено вибори по двох на повіт до Тимчасової Ради селянських де-

путатів. Потім зїзд приступив до виборів членів Тимчасового Українського Центрального Комітету Селянської Спілки, що має бути виконавчим органом Тимчасової Ради селянських депутатів. Для пояснення додано, що всі члени сього комітету мусять постійно перебувати у Києві, бо інакше неможливо вестися роботі. Вибрані отсі 15 членів: З Києва: Микола Ковалевський (у. с. р.), П. Христюк (у. с. р.), Аркадій Степаненко (у. с. р.), І. Пугач (у. с. р.), В. Винниченко (у. с. д.), М. Стасюк (безпарт. соц.), Б. Маргос (у. с. д.), з чернігівської губ. Т. Осадчий (нар. соц.), з полтавської губ. Андрій Левицький (у. с. д.), з київської губ. І. Діденко (у. с. р.), з харківської І. Заливчий (у. с. р.), з подільської губ. І. Матюшенко (у. с. р.), з волинської губ. І. Бабич (у. с. д.), з херсонської губ. Т. Висоцький (у. с. д.), з катеринославської губ. Т. Гаркуша (безпарт.).

Пугач поставив внесення увести всіх членів Центрального Комітету Селянської Спілки в склад Тимчасової Ради селянських депутатів, а тоді вони в свою чергу мають увійти в склад Центральної Ради. Зїзд згодив ся і прийняв таку резолюцію: Зїзд вважає необхідним, 1. щоб Центральний Комітет Української Селянської Спілки увійшов у склад Всеукраїнської Ради селянських депутатів, 2. щоб Всеукраїнська Рада селянських депутатів у своїм повнім складі увійшла з правом рішачого голосу в склад Центральної Ради.

У шкільній справі зїзд ухвалив крім домагання українізації усіх шкіл від осені біжучого року також резолюцію: Центральна Рада повинна домагати ся від тимчасового російського правительства, щоб попечителями шкільних округ і їх помічниками були на Україні тільки Українці.

Справу з виборами до Харчового Комітету й Земельного Комітету зїзд постановив передати Раді селянських депутатів.

В справі організації селянства прийняв зїзд отсю резолюцію: Перший всеукраїнський селянський зїзд, вислухавши реферату про організацію селянства, постановив:

1. Забезпечити волю і землю українському народові може тільки само пляново зорганізоване селянство.

2. Плятформою для організації селянства повинні бути постанови всеукраїнського селянського зїзду.

3. Формою організації українського селянства повинна бути Селянська Спілка.

4. Законодатними органами української Селянської Спілки є: всеукраїнські губернські й повітові селянські зїзди, а в часи від одного зїзду до другого — всеукраїнські губернські й повітові ради селянських депутатів, а їх виконавчими органами — центральний, губернські, повітові, волосні й сільські комітети Селянської Спілки.

5. В кожнім селі повинен бути заснований (неменше ніж 5 душ — чоловіків і жінок) комітет Селянської Спілки, вибраний на підставі всенароднього, рівного, безпосереднього й тайного голосування.

6. Волосні комітети С. С. складають ся з представників по одному на 200 дорослих 20-літніх чоловіків і жінок, але неменше одного села.

7. Повітові ради селянських депутатів складають ся з представників від волостей по одному на 2000 дорослих чоловіків і жінок.

Увага. Тимчасова Рада селянських депутатів може бути вибрана на повітовім селянськім зїзді.

8. Губернська Рада селянських депутатів складаєть ся з представників повітових рад — по 5 від повіту.

9. Всеукраїнська Рада селянських депутатів складаєть ся з представників по 2 від кожного повіту, вибраних повітовими селянськими зїздами.

Увага: Тимчасова Всеукраїнська Рада селянських депутатів вибираєть ся на першім всеукраїнськім селянськім зїзді.

10. Повітові, губернські й центральні комітети Української Селянської Спілки вибирають ся відповідними радами селянських депутатів на відповідних зїздах.

Увага. Тимчасовий Центральний Комітет Селянської Спілки вибираєть ся на першій всеукраїнській селянській зїзді.

11. Членом Української Селянської Спілки є кождий, хто признає для себе обовязковими всі постанови всеукраїнського селянського зїзду й рад селянських депутатів і їх виконавчих органів.

12. Всі члени У. С. С. платять щорічну вкладку в розмірі 1 карб. на рік.

Примітка. Повітові ради мають право установляти в своїм повіті членську вкладку й вище.

13. Всі гроші поділяють ся так: село 30 к., волость — 25 к., повіт — 20 к., губернія — 15 к. і Центральний Комітет — 10 к. від кожного рубля. Гроші збирає селянський комітет Селянської Спілки й посилає у всі комітети безпосередно.

14. Членські вкладки вносять ся скарбникови комітету Селянської Спілки. На кожду вкладку скарбник комітету повинен видавати квиток. Скарбник веде шнуровану касову книгу й неменше рази на 2 місяці здає звіт. Звіт.

15. Для перевірки всього діловодства й касових звітів загальні збори членів Української Селянської Спілки вибирають ревізійну комісію з трьох членів.

16. Всі адміністративні, громадські, земські інституції і земельні, харчові й інші комітети або технічні організації, які обслуговують селянство, підлягають у своїй діяльності радам селянських депутатів і комітетам Селянської Спілки (по своїй поступеності) як виразники волі трудового народу.

17. Для установлення безпосереднього звязку комітетів і рад селянських депутатів з усіма іншими комітетами та громадськими організаціями бажано, щоб селянство вибирало до цих організацій членів комітетів Селянської Спілки й рад селянських депутатів.

18. Для об'єднання роботи селянських депутатів з радами робітничих і селянських депутатів треба зорганізувати спільні органи при умові представництва селянства пропорційно до його кількості.

За Українське Міністерство Народної Освіти.

Подільський губерніяльний зїзд учительських делегатів, що відбув ся 9-10 червня н. ст. у м. Винниці, обміркувавши справу переведення в життє українізації школи на Поділлі, ухвалив таку резолюцію:

1. Ся надзвичайно важна й велика справа, як на Поділлі, так і по всій Україні стоїть на дуже непевнім і небезпечнім шляху, який врешті може привести до того, що український народ і українське учительство, котрі цілком готові прийняти сю реформу, не будуть мати української школи ні в біжучім ні в наступнім році.

2. Небезпека полягає в тім, що в переведенню в життє сеї грандіозної роботи нема однастайности та пляновости, які абсолютно необхідні в сїм ділі. Завдяки сьому окремі українські губернії, окремі повіти, „Просвіти“ й різні організації, будучи цілком здані самі за себе, йдуть в сій справі в розріз, а часто й всупереч одні другим, розпочинаючи кожний зокрема такі справи, які повинні бути зеднані й провадити ся у всеукраїнським розмірі.

3. Зокрема зїзд признає, що завдяки такому становищу справи учительство України може залишити ся без відповідної підготовки, а українські школи — без підручників і таким чином Україна не зможе перевести в життє одної з найважнійших своїх справ.

Зважаючи на се, подільський губерніяльний зїзд учительських делегатів постановив:

1. Не припиняючи розпочатої на місцях роботи в справі українізації школи, звернути увагу Центральної Української Ради на непевне становище сеї справи й просити Центральну Раду вжити енергічних заходів перед тимчасо-

вим урядом, аби на Україні ще до переведення автономії негайно заложено Українське Міністерство Народної Освіти як центральний краєвий орган, з відповідними правами й коштами, — для об'єднання справи українізації школи й потім для провадження сеї школи.

2. Зважаючи на короткий час до початку шкільного року, а також маючи на увазі негайні потреби будучого шкільного року, просити Центральну Українську Раду вжити заходів, аби ще до заложення Українського Міністерства Народної Освіти при наукових округах на Україні засновано відповідні органи з правами, коштами й обовязками та щоб ці органи негайно взяли ся до найенергічнішої праці над українізацією школи.

3. Звернути увагу Центральної Української Ради на тяжке та шкідливе для матеріальних українських інтересів явище, коли Україна в справі друкування мільонів своїх підручників повинна звертати ся до приватних друкарень, без певности одержати ці підручники, в той час, коли Україна може має право й повинна мати власні національні друкарні, де-б український народ міг друкувати потрібні йому книжки. В сій справі зїзд дозволяє собі просити Центральну Раду вжити відповідних заходів, аби всі кошти, які асигновані окремими земствами України на придбання підручників, зеднано по наукових округах чи в Українським Міністерстві Народної Освіти та щоб на ці кошти закуплено великі друкарні й папір, бо тільки при такій умові український народ не залишить ся в сїм і будучім році без рідної школи (Р. Г.).

Галицький страхопуд.

Неначе тої небесної роси серед пустині вижидаєть ся вісток кождої години з далекої України, відділеної від нас лісом багнетів. Як прийде часопись, аж захоплюєш ся тими скупими вісточками з рідної України та вважаєш, як тобі сього мало. Хотіло ся-б полетіти душею у сю чарівну країну, щоб се все побачити власними очима, обмити ся до сходу сонця водою з нашого українського Йордану-Дніпра, подихати свіжим, тепер вольним—степовим повітрем, поклонити ся матери українських городів, золотOVERХОМУ Київу, поцілувати ту українську землю, зрошену кровю, засіяну кістками наших славних пращів... Одно слово: воскресла Україна! наповняє нас райськими radoщами. Наша надія сповнилася ся. Читаєш і любиєш ся, начеб тебе хто потокою почастував.

Та одначе в тій патоці прийшло ся розкусити гіркий перець, прочитавши передовицю в 130 ч. „Діла“ про зїзд і наради у Києві над українізацією школи.

Російська Україна заедно бідкала ся над тим, що не має рідної школи, що діти московської мови не розуміють, що від того йде марнування часу на безкорисну науку, ви-народовлення і т. ин. І ми, Галичане, дуже добре се розуміли й відчували се лихо. Нам здавало ся, що колиб на російській Україні своя рідна школа, то все инше само від себе зробить ся і Україна воскресне та жити буде.

Та ось тепер, коли Україна має спроможність сама про себе промишляти, коли від нового російського уряду нема жадних перепон заводити скрізь по Україні рідну школу від азбуки аж до університету, українські батьки школи на київським зїзді не хочуть сього, бо, мовляв, нема з ким і з чим.

Тепер, коли зїзд навіть не доторкав питання про середню школу, прийдесть ся либонь закрити відкрити недавно з такою врочистістю першу українську гімназію на втіху всім тоже-малоросам.

Беручи на людський розум, коли було з ким і з чим заснувати одну українську гімназію можна-б ще кілька, а таким побитом придбало ся-б потрібні вчительські сили для середньої школи для цілої України.

Одначе київському зїздови питання середньої школи видало ся таким страшним і „неосязаемим“, що краще видалось його не чіпати.

Для середньої школи — говорили промовці — нічого не приготовлено. Правда, щось там у Галичині зробилося на тім полі, та хорони, Господи, хрещений мир від галицизму. То страхопуд, без якого Україна обійдеться, а навіть небезпечно його вводити, бо се скомпромітувало би питання українізації школи й відстрашило-б народ від рідної школи. І зі страху перед тим галицьким страхопудом питання про середню школу не торкано. Навіть українізація народньої школи залежить від сього й того, значить: коли не буде і сього і того, й народньої школи ще не буде.

Читаєш і своїм очам не віриш.

„Чи то (город) німецький, чи то турецький, — а може те, що і московський“.

Коли йде мова про націоналізацію школи, маєть ся на думці шкільні підручники, а в підручниках не мова грає головну роль, лише наукова термінологія. Недостача термінології зупиняє заснування рідної школи. Бо наукової термінології не виймеш ні з поезії ні з прози, хочби вони які гарні та розвинені: термінологію треба виробити з народньої мови. Народня мова в тім разі мармор, з якого треба термінологію різьбити.

Ми, Галичане, працювали над сею різьбою більш півстоліття, відколи діждали ся української школи. Найкращі голови з університетською освітою працювали над тим безупинно.

Вагу термінології ми пізнали й мусіли пізнати. Тяжко, як один професор львівського університету-Поляк сказав до нас Українців: народ, що не має своєї наукової термінології, не має права звати себе культурним. Над сотворенням наукової термінології працювали ми, знаючи, що се буде доробок не лише для нас, але для соборної України. Ми вірили, що наспіє час, коли закріпощена російська Україна воскресне, а тоді ми скажемо до наших братів: беріть, брати, воно се, що ми для України придбали.

Через той час, як на Україні все благоденствувало й мовчало, ми сотворили таку наукову термінологію, що нею послугуємо ся всі від народньої школи до університету.

І коли наспіла та бажана хвиля, що з російської України опали кайдани, ми почули від київського шкільного зїзду: геть з вашим галицизмом! се страхопуд, який народив би нам бешкету.

От чого ми діждали ся!

Та ось ми питаємо д. Феценка, чи він бачив коли в життю який шкільний галицький підручник, чи студював його термінологію та чи він загалом потрапить оцінити його вартість? А колиб сей добродій сказав: „все те бачив, все те знаю“, то ми питаємо його ще, де й коли він мав нагоду займатися науковою українською термінологією? Таж відома річ, що від р. 1876 на цілій Україні не вільно було займатися українською наукою.

Для нас, галицьких Українців (може добродій Феценко заборонить нам звати ся Українцями), відслонюєть ся по тих київських зборах гарна перспектива. Коли наш півстолітній добуток умової праці називаєть ся страхопудом, хоч той здобуток знайшов признание у високо культурних європейських народів, якож для нас лишаєть ся будучність? Ми тут у Галичині „народ замучений, розбитий, мов паралітик той на роздорожу людським призраством наче струпом вкритий“, а там на визволеній Україні ми страхопудами.

А щож стало ся-б після того, колиб Галичину прилучено до решти України? Чи допустили-б нас дд. Феценки до спільного стола соборної України? Либонь що ні, бо страхопудам не слід їсти з одної миски з господарями.

На думку тих промовців — то казюнна московська мова ближша українській ніж наша галицька, хоч усі тямучі люде знають, що напр. наріче, яким говорять у Брідщині, дуже подібне до київського діалекту.

Д. Феценко готовий забожити ся, що український мужик не розуміє галицького мужика. Се вже „настояца“ неправда, говорячи делікатно. Не повірять в се жадна тя-

муча людина, не повірять український салдат з найдалшої лівобережної України, що побував у Галичині під час сеї війни. Так само наш галицький мужик з найдалшого ні захід положеного кутика дуже добре розумів Українця з Харківщини.

Притім одно смирне питання до д. Феценка: чи ті мужики вживали у своїх розмовах між собою наукових термінів? Авжеж, що в національній школі головно про термінологію розходить ся.

Ті шановні добродії хочуть, боячи ся галицьких страхопудів, заводити українську школу „постепенно“. А чи вони знають, як робили Поляки, коли в 1867 р. дано їм право на національну школу? Вони тоді далеко гірше стояли ніж ми теперечка. Тоді не було у них приготовления, ні усталеної термінології, ні підручників, ні вчительських сил. Їм і на думку не прийшло заводити школу „постепенно“ і хто був би з тиким вирвав ся, був би його певно стрінув закид народнього зрадництва. Поляки завели польську школу відразу у всіх школах і клясах і лише для учеників останньої класи зробили уступку з огляду на іспит зрілості, що їм вільно було докінчити науку по німецьки. Підручники стали виростати мов гриби по дощі, нераз з ріжною термінологією, а навіть і правописом. Нині Поляки мають поважну наукову літературу.

Деякі пани на Україні хочуть піти иншою дорогою, щоб лише виминути галицьких страхопудів.

Прочитавши таку обиду нашої української праці й науки, висміявме нашого стількилітнього дорібку, був я дуже збентежений. Здибаю доброго земляка та й питаю: Ви читали про київські шкільні збори? — Він усміхнув ся та й каже: Чого тут так хвилювати ся? Хиба думаєте, що се справжні Українці таке могли говорити?

Так зневажати рідну матір, так говорити можуть лише тоже-малороси, югороси й інші чорносотенці. Вони не сміють явно протестувати проти того стихійного руху, який тепер йде на Україні, тому зпоза плота вигадують ріжні перепони, аби лише зискати на часі. Вони, по нашому кажучи, ведуть обструкцію. Хто зна, що ще може стати ся. Може „руський“ Бог змилуєть ся та посадить на престолі якого Николая, а тоді усі пляни підуть у воду та все замовкне.

Мене се цілком успокоїло, мені здаєть ся, що мій приятель говорив правду. Колиб тільки на Україні „пізнали ся небожата, чия на них шкура“. *Др. Андрій Чайковський.*

З діяльності УСДРП.

З ініціативи української фракції київської ради робітничих депутатів скликано на середину липня н. ст. в українській робітничий зїзд до Києва в помешканні другого городського театру. Мета зїзду: міцна організація українського робітництва, як на Україні, так і поза її межами. На зїзді мали бути представлені всі українські робітничі організації: а) політичні, б) культурно-просвітні, в) професійні, г) кооперативні, д) українські фракції загально-робітничих організацій (фракції рад робітничих депутатів, професіональних спілок і ин.). Кожна організація мала право послати одного делегата; організації, що мають більше 100 членів, мали право послати на кожних 200 людей ще одного делегата. Програма зїзду така: 1. Сучасний момент в українськйм життю і українське робітництво. 2. Найближші завдання українського робітництва. 3. Питання організації. 4. Біжучі справи. Організаційний комітет звернув ся до всіх учасників зїзду з прошенням привезти такі відомости: 1. Приблизна число українського робітництва в данім місці, як зорганізованого, так і взагалі. 2. Які та скільки є робітничих організацій в данім місці. 3. Кожний учасник мав виказати ся мандатом від організації, яка його посилала.

При Українськйм Робітничім Клубі на Луканівці у Києві заснували ся курси для робітників, ро-

бітниць і салдатів. Програма курсів така: 1. Курс навчання грамоти й арифметики. Слухачі ділять ся на 3 групи: а) неграмотних, б) малограмотних і в) грамотних. Третя група має на меті знайомство з українською літературною мовою і правописом, а в арифметиці — з дробом, процентами й т. ин. 2. Курс загальної освіти для всіх груп: історія України, географія, література, природознавство. Крім того відбувають ся систематичні виклади по національному питанню і по питанням щодо сучасного моменту. Відбули ся виклади на такі теми: Національне питанне взагалі, Національне питанне в Росії, Українське питанне, Основні підвалини наших домагань, Ріжні форми державного устрою, Засування платформ ріжних політичних партій і т. ин. Відбували ся екскурсії до музею і історичних місць Києва.

Петроградська організація У. С. Д. Р. П. На чолі всього організаційного життя стоїть місцевий комітет, а при нїм колегія: видавнича, газетна, літературна, експедіційна, артистично-концертна й агітаційна. Видавнича колегія за весь час існування видала: Програма партії, Вісім годин праці, Що таке соціалізм, Хто з чого живе, Монархія і республіка, Про Установчі Збори, кілька відозв до робітників, селян і салдатів, віддала до друку Економічні нариси, Про автономію України, Програму партії з коментаріями, З життя петроградської організації У. С. Д. Р. П. і кілька листовних карток агітаційного характеру. Готуєть ся до друку брошура про військo й міліцію. Артистично-концертна колегія улаштувала за два місяці до десятка концертів і вистав, поверх десятка концертів—віч. Зиск (1600 карб. 18 коп.) іде на видавництва. Найважнішу й найвідповідальнішу роботу перенесла на своїх плечах агітаційна колегія, що улажує що тижня 4—7, навіть десятків віч. Крім того вона веде школу пропагандистів і школу соціал-демократичної (?) грамоти.

У відношенню до організації українських полків петроградська організація У. С. Д. Р. П. ухвалила таку резолюцію: признаючи організацію українського війська в окремі роти, полки, корпуси дуже бажаною для організації української демократії, в першу чергу для переведення виборів до Установчих Зборів, признаючи, що роспорощеність Українців серед ріжнонаціональної армії Росії шкідлива, як для національної свідомости, так і для класової, а також, що се становище затруднює агітаційну й пропагандистичну роботу укр. соц.-дем., — ми стоїмо за негайним затвердженнем організації Українців у роти, полки й корпуси в тилу, а по можливости в фронтовій армії.

Ціль петроградської організації У. С. Д. Р. П. виховати як мога більше кадр робітників: організаторів, агітаторів, пропагандистів, інструкторів на Україну. Кращих організаторів уже вислано до Києва, Катеринослава, Чернігівщини, Миколаївки й інших губернських городів і сіл, звідки отримують листи про досить успішну їх роботу.

Обєднанне соціал. партій на Україні. Як подає київська „Робітничка Газета“, 26 червня н. ст. в Полтаві одержано універсал, котрий зробив велике вражінне на населенне. Але надзвичайне вражінне зробив він на Росіян, навіть на соціалістів. На 27 червня були призначені збори комітету й бюро У. С. Д. Р. П. між иншим з обговореннем універсалу на деннім порядку. В часі обговорення універсалу прийшло на збори трьох представників Р. С. Д. Р. П., щоб довідати ся про відношенне У. С. Д. Р. П. до універсалу, — не в офіційнім характері, а яко представники тої частини, що бажає увійти в якусь згоду з українською організацією. Українці відповіли, що універсал підписала У. Ц. Рада, котра приблизно в $\frac{3}{4}$ складаєть ся з соціалістів, тому їх відношенне до універсалу зовсім ясне. Щодо згоди — на конференції прийнято пропозицію увійти в згоду з Р. С. Д. і Бундом. Також зазначено, що російська партія яко така на Україні не має рації на існуванне і може увійти яко автономна частина У. С. Д. Р. П. Наслідком сього на другий день відбули ся збори, на які прибули члени комітету й

бюро залізничників У. С. Д. Р. П., члени центрального полтавського комітету й районних комітетів Р. С. Д. Р. П., а також члени партій. По короткім рефераті Українця, в яким указано, що У. С. Д. Р. П. завжди приходило ся мати зносини з другою партією, що спільним завданнем повинно бути обєднанне соціалістичних партій на Україні, представник Р. С. Д. Р. П. оголосив отсю резолюцію, прийняту їх комітетом: „Вітаючи революційний акт У. Ц. Ради, котра проголосила автономію України, закликаємо всіх горожан, що заселяють Україну, всі революційні організації підтримувати революційні змагання українського народу, наскільки сі змагання не йтимуть в розріз з інтересами инших національностей, що живуть на Україні. Разом з тим полтавський комітет Р. С. Д. Р. П. думає, що У. Ц. Рада, повинна бути негайно доповнена представниками Ради робітничих і салдатських депутатів, усіх соціалістичних партій без ріжниць національностей, які є тільки на Україні, щоб Ц. Рада була дійсною представницею волі всієї демократії автономної України“. По вясненню, що треба розуміти під автономією України, що У. С. Д. Р. П. не хоче переваги української нації над иншими, постановлено вести підготовчу роботу щодо обєднання обох партій на Україні на федеративних засадах. Ухвалено зорганізувати „погоджуючу комісію“, котра зайняла ся-б сею підготовчою роботою. До комісії має увійти по 3 представників від кожної партії. Крім того прийнято, що члени Р. С. Д. Р. П. мають оголосити на вічах, що вони признають право на автономію України.

Поляки на Україні підносять голови.

Як доносить „Русское Слово“ з 6 липня н. ст. під даютою попереднього дня, на польськїм краєвім зїзді прийшло до різкого розколу при питанню про загально-польську політику польських діячів, які знаходять ся в межах Росії.

Демократична (?) часть зїзду вказувала, що стара екстериторіальна польська політика на Україні погубила Польщу. Треба тепер очистити шлях для єдности. Тому жадної своєї загально-національної політики не можуть вести польські діячі на Русі й обєязані цілком піддавати ся волі народу та його правительству.

Консервативна часть зїзду з львівським професором Грабським на чолі твердила, що тепер тяжко ждати вказівок від Польщі, відрізаної війною. Польські горожане, що знаходять ся на Україні, не можуть вести політики, обєязкової для всіх Поляків, але вони уважають себе в праві впливати на польську політику. Тому треба утворити у Києві орган, який працюючи в можливо тісній згоді з корінною Польщею, самостійно порішав би виникаючі загально-національні справи.

В дискусії Станіслав Єзерський вказував на те, що змагаючи до злуки всіх польських земель з виходом до моря, не можна ждати приказів з Варшави. Треба тут організувати ся, щоб у свій час прийти на поміч воскресаючій польській державности. Станіслав Стемповський заявив, що не може бути подвійної польської політики. Політика повинна творити ся виключно на рідній землі. Проф. Грабський, підтримуючи формулу консерватистів, указав, що тепер у Варшаві править не польське правительство, а німецький Безелер. Державна Рада у Варшаві не може бути польським національним правительством. Нам потрібна ціла Польща з Галичиною, Познанем і Гданськом. За таку Польщу ми повинні бороти ся, не ждати на приказ з Варшави, бо Варшава в теперішній час не може свобідно висловити ся.

В голосуванні прийнято отсю резолюцію Грабського: „Зїзд признає, що польський виконавчий комітет на Русі в загально-національних справах повинен працювати згідно з ясно висловленою волею більшости народу можливо в тіснім порозумінню з корінною Польщею“.

Представники демократичного блоку, більше ніж 100 душ, внесли письмений протест проти сеї резолюції, яка

увільняє польське громадянство на Русі від „синівського послуху в національних справах для польського правительства воскресаючої незалежної польської держави“.

„Русская Воля“ з 13 липня н. ст. доносить з Києва під датою попереднього дня, що на польським з'їзді дебатовано над статутом польської організації на Україні. З'їзд постановив, що Поляки на Україні повинні дістати повне право працювати для розвитку й підтримки польської нації, її мови, культури й економічних інтересів. Польська мова повинна дістати рівноправність в державних інституціях, школі й суді. Для розв'язки національних справ на Україні, а також управління ріжними галузями польського громадянського життя Поляки утворюють власне представництво з виконавчою властю.

З приводу сих вісток можемо сказати, що претенсії Поляків на Україні були-б усправедливлені тільки в тім випадку, якби Поляки на правобережній Україні, в Холмщині і в східній Галичині почували ся горожанами української землі, піддали ся волі господаря сеї землі — українського народу, занехали свої змагання до панування над Українцями й разом з ними працювали над здійсненнем української державности на історично й етнографічно українських землях.

Росія та Румунія.

(Продовження¹)

В історії російсько-турецьких відносин, себто протитурецьких проявань царської держави, величезне й далекоидуче значіння мала, як сказано попередю, кучук-кайнардзька умова з 1774 р. Вона бо нелише признала формально, а таким побитом й улекшила на будуче заборчі пляни царизму щодо Балкану, себто у першій черзі щодо придунайських румунських господарств, але поруч з тим і приготвила ґрунт до царських аспірацій щодо Криму, а через те й щодо Кавказу*.

Таким чином кучук-кайнардзький акт безперечно є великим триумфом дипломатичного мистецтва та зручності Катерини II. Він насамперед спаралізував заходи австрійської дипломатії щодо близького сходу, так само заборчого характеру, як і царські, а тому й антагоністичні зі сими статтями. Він далі (§§ 8, 9 і 16) приніс придунайським Румунам деякі політичні й економічні полекші, заповідаючи цілковите їх визволення згодом з турецького ярма. Але що для царизму було найголовніше, сей акт фактично признав протекторат Росії над румунськими господарствами**. Здобувши, властиво вимігши для себе право признавати у придунайських князівствах своїх консулів, царизм фактично витворив таким робом підставу для поширення свого політичного впливу в Румунії.

Інша річ, що тактика царського окупаційного режиму якби навмисно та свідомо робила все можливе, щоб лишень розвіяти русофільське захоплення Румунів. ...Окупація Волохії та Молдавії Росіянами — зауважає з сього приводу російський історик — спричинила їм величезні матеріальні шкоди. Росіяне не вміли поводити ся у завойованих (саме заанектованих Н. В.) країнах; вони розгромляли її, як лише їх нога вступила на територію“ (Н. Борецькій-Бергфельд стор. 157). Се навіть викликало у деяких шарах румунського громадянства тверезо-критичне становище до „визвольної“ політики царизму. З табору сих незадоволених агресивністю царської Росії кинено гасло: Краще згинути у боротьбі за національну незалежність ніж віддати себе „на сьбденіє хищнымъ акуламъ“.

Тимчасом Росія у своїх протитурецьких змаганнях мусіла постійно під дипломатичним і воєнним оглядом ра-

хувати ся з Австрією, котра дуже пильно стежила за поширенням політичного впливу царської держави на близькім сході.

Найспірнішою справою під сим оглядом були саме придунайські румунські країни, щодо яких не могли порозуміти ся єї два державні суперники, бо щодо решти турецької „спадщини“ вони більш менш зуміли дипломатичним шляхом розмежувати сфери своїх впливів і апетитів.

Коли отже після могилівських переговорів (1780 р.) вдало ся знайти російсько-австрійський *modus vivendi* й щодо сих останніх (автономне відокремлення Молдавії та Волохії під князюванням Потемкіна), Туреччина примушена була (у 1787) виповісти нову війну Росії, до якої прилучила ся потім і Австрія по боці царської імперії. Сю війну полагоджено в 1791 р. в Ясах т. зв. „трактатом вічного миру“, котрим Росія здобула Крим і Очаків, а Австрія Оршову, наближуючи ся таким робом до Босни й Герцеговини.

Фактично отже у XVIII ст. протитурецька політика Росії й Австрії мала позитивні наслідки лише для сих двох держав. Придунайським Румунам вона дала небагато: ослаблення воєнно-державної сили Туреччини й тим самим надію на майбутнє визволення у XIX ст., коли перший раз серед них прокинувся сильний самостійницький національно-політичний рух.

Одначе раніше, ніж дійшло до його революційного вибуху (у 1821 р.), Румунам довело ся ще кілька разів переконати ся у щирости царських „визвольних“ заходів щодо своєї батьківщини.

З початком XIX ст. царизм почав господарювати у придунайських князівствах, як у власних провінціях, і коли се викликало протест з боку Туреччини, він у 1806 р. виповів їй війну буцім-то з бажання визволити Молдавію та Волохію з турецького поневолення. Одначе се не перешкоджало цареві Олександрові I підписати в Ерфурті (1808 р.) тайну умову з німецьким цісарем, якою Росія зобов'язувала ся боронити Австрію й Німеччину проти Наполеона, за що мала дістати Фінляндію і вище згадані придунайські „господарства“. Перше їй вдало ся, як відомо, у 1809 р.; друге здійснило ся у значно меншій розмірі. Російсько-турецька війна з 1806 р. скінчила ся в 1811 р., але мир (букарештеньський) підписано щойно в 1812 р. Після сього Росія дістала східну Молдавію, яку потім неслухно названо Бесарабією. „Се був злочасний день для Румунів“ — зауважив з сього приводу румунський історик Йорґа (I, с., 202). Румуни, котрі не могли ще заспокоїти ся після забрання Австрії Буковини (1775), стративши без порівняння більшу Бесарабію, добре відчули та зрозуміли, що московський царизм не є їх оборонцем, але ворогом. „Згадуючи тяжкі страждання в часі попередніх воєн, які вони переносили в надії, що Росія визволить їх з турецького ярма, вони прийшли до переконання, що панування Росіян не принесло їм країнам того добробуту, про який вони мріяли“. Так звучить румунський критичний голос про царсько-румунські відносини. Наслідком сього серед Румунів на час появляється навіть щось у роді політичного туркофільства. Після забрання Бесарабії вони почали розуміти протиросійську опозицію отоманської імперії, котра неначе воювала з Росією „за успільність християнських держав на балканським півострові тоді, коли найбільша християнська імперія спокшала ся проти них і загрожувала їм повним погромом“ (Борецькій-Бергфельд, стор. 180).

Н. В.

(Далі буде).

¹ Пор. ч. 147 і 157.

* Fr. Bodenstedt, Die Völker des Kaukasus und ihre Freiheitskämpfe gegen Russen (Народи Кавказу та їх визвольні боротьби проти Росіян), Frankfurt a/M. 1848, стор. 292—300.

** Н. Борецькій-Бергфельд, стор. 154—155.

Вісти.

В справі українського легіону У. С. С. З почину Української Боевої Управи й Укр. Парл. Репрезентації відбула ся у Відні в днях 24 і 25 липня с. р. під проводом посла Романчука довірочна нарада українських парламентарних послів і членів палати панів, членів Української Боевої Управи, представників Українського Січового Стрілецтва, висланців українських політичних партій (нац. дем., радикальної і соц. дем.), представника Союзу визволення України та представників української академічної молоді. Сей збір ствердив передовсім, що Загальна Українська Рада не існує, супроти того узнав себе компетентним рішати про справу українського легіону. В основній і дуже оживленій дебаті стверджено однодушно, що не зважаючи на страшні жертви крові, принесені українськими жовірами на всіх полях бою та неменше страшні жертви здоровля, життя і майна, понесені українським цивільним населенням у сій війні в обороні цілості й ненарушености монархії, австрійське правительство постійно нехтує права українського народу: 1. по відвоюванню східної Галичини віддано українській народ поновно під ненависну польську адміністрацію; 2. зайняті українські землі — часть холмської губернії влучено до Польського Королівства проти волі місцевого українського населення і цілого українського народу взагалі, — а зайняту часть Волині трактуєть ся яко домену польської державности, позволяючи під авторитетом військової управи переводити тут насильну польонізацію цілого публичного життя; 3. Українських Січових Стрільців не трактувало ся і не трактуєть ся ні відповідно до їх первісного призначення, умовленого в серпні 1914 р. поміж правительством і Головною Українською Радою, ні відповідно до їх заслуг, патріотичного самопожертвування та національно-політичного значіння; 4. в сій хвилі вступають на ту часть української галицької землі, на котрій вже заведена була українська адміністрація, союзні війська й австрійська адміністрація — та разом з тим заходить небезпека, що знову буде привернена неукраїнська, українському народови ворожа адміністрація. По сім збір ствердив, що справа легіону Українських Січових Стрільців вяжесть ся тісно з цілою низкою важних політичних питань і з огляду на се прийняв ряд ухвал, передаючи їх Українській Парламентарній Репрезентації до негайного переведення. Вкінці збір перевів реорганізацію Української Боевої Управи, змінючи назву на: „Центральна Управа Українських Січових Стрільців“ та іменуючи нових членів сеї інституції. У Відні, дня 30 липня 1917. За президію збору: Юліян Романчук в. р. голова; Др. Володимир Загайкевич в. р. писарь.

До Ц. У. У. С. С. вибрано: пп. Івана Боберського, д-ра В. Загайкевича, Р. Заклинського, А. Жука, д-ра Ів. Макуха, д-ра С. Рудницького, д-ра Степана Смаль-Стоцького, Вол. Темницького. Центральна Управа У. С. С. уконституувала ся таким способом: др. С. Смаль-Стоцький, голова, др. В. Загайкевич і В. Темницький, заступники голови, др. С. Рудницький і Р. Заклинський, секретарі, І. Боберський, скарбник, А. Жук референт видавництв, др. І. Макух, референт комісаріятів У. С. С. в краю. Ц. У. У. С. С. іменувала чегаря д-ра В. Старосольського своїм відпоручником до У. С. С. На першій засіданню Центральної Управи обговорено принципиальні й біжучі справи стрілецтва, вислухано звідомлення відпоручника про бажання і потреби стрільців, начеркнено план роботи й розділено між членів Ц. Управи поодинокі реферати.

Генеральний Секретаріят Ц. У. Ради. „Р. Газ.“ з 1 липня н. ст. доносить, що на останнім засіданню комітету Ц. У. Р. вибрано Генеральний Секретаріят Української Центральної Ради для завідування справами внутрішніми, фінансовими, харчовими, земельними й ин. в межах України та для виконання всіх постанов Центральної Ради. Призначені: головою Секретаріату й генеральним секретарем внутрішніх справ —

В. Винниченко, завідующим Ген. Секретаріатом — П. Христюк, генеральним секретарем фінансів — Х. Барановський, генеральним секретарем міжнаціональних справ — С. Єфремов, генеральним секретарем харчових справ — М. Стасюк, генеральним секретарем земельних справ — Б. Мартос, генеральним секретарем військових справ — С. Петлюра, генеральним секретарем юстиції — В. Садовський. 30 червня відбуло ся перше засіданне, на котрім обговорювали ся питання організації та праці Секретаріату. На засіданню Ц. Р. 6 липня н. ст. подав проф. М. Грушевський коротенький реферат про установу Генерального Секретаріату, котрий був би спеціальним виконуючим органом для переведення в життя постанов Ц. Р. щодо підготування нового громадського ладу на Україні. Над питанням, чи уважати Генеральний Секретаріят правительством для України в справах місцевого життя, чи лишень виконуючим органом для переведення в життя постанов Ц. Р., вийшли ділові дебати, котрі закінчили ся прийняттям формули переходу до чергових справ, в якій висловлено вітання, як установі сього органу в цілості, так і його персональному складови з бажанням, аби Генеральний Секретаріят можливо найскорше виступив перед Ц. Р. зі своєю декларацією.

Другий універсал Української Центральної Ради. До „Kölnische Zeitung“ доносять зі Стокгольму: „Р'єч“ оголошує текст нового українського універсалу яко офіційну телеграму ПТА. Рада заявляє, що вона стоїть на тім становищі, щоб не відокремлювати України від Росії, тільки з усіма народами Росії працювати над її розвитком. Рада підхоплює поклик тимчасового правительства до об'єднання, висловлений міністрами в часі їх побуту у Києві. В найкоршій часі Рада доповнить ся представниками всіх національностей, що живуть на Україні. Доповнена Рада утворить споміж себе Генеральний Секретаріят, який затвердить петроградське правительство яко носителя льокальної центральної власти. Сей орган одержить усі права й засоби, щоб міг розвивати свою діяльність яко заступник демократії цілої України й рівночасно яко найвищий орган управи краю у згоді з цілою революційною Росією. Спільно працюючи з иншими національностями України й будучи під оглядом управи органом тимчасового правительства, Генеральний Секретаріят рішуче йтиме далі шляхом укріплення нового, витвореного революцією державного ладу. Для управління творення українських військових частей магіме Рада своїх заступників у кабінеті міністра війни, в генеральнім штабі та в головнокомандуючого, щоб поодинокі части армії поповнювати виключно Українцями, наскільки се технічно можливе без шкоди для бойової здатности армії. Кінчить ся універсал пересторогою до Українців бути вірними революції.

Чергова сесія Української Центральної Ради відбувала ся від 3 до 10 липня н. ст. з таким денним порядком: 1. Звідомлення Комітету Ц. Р. 2. Звідомлення з місць, причім усі делегати мали привезти звідомлення на письмі. 3. План і організація роботи Ц. Р. 4. Організація комісії для вироблення статуту автономії України. 5. Справа скликання зїзду представників народів, що домагають ся національно-територіальної автономії і федеративного ладу. 6. Фінансові справи. 7. Біжучі справи (Р. Г.).

З діяльності УВГ. Комітету. Комітет видав такі видання: 1) Зразковий статут Української Громади; 2) Наказ членам Українських Військових Громад; 3) Постанови 2-го Всеукраїнського Військового Зїзду й 4) Постанови Українського Військового Зїзду (першого) — друге видання — Г. К. від 28 червня містить ся в пансіоні гр. Левашової на другім поверсі, де містить ся і засідає УЦР. — Офіційльним представником Г. Комітету при штабі одеської військової округи призначав Г. К. члена Г. К., військового лікаря І. Дупченка (Р. Г.).

Вістник Українського Військового Генерального Комітету видає у Києві й укладає Український Військовий Генеральний Комітет. Передплата: 9 карб. на рік. Друкує статі, інформації про українське військо, крім того всі накази й постанови У. Г. К. Редакція в Педагогічнім Музею (Р. Г.).

В справі скликання обласного зїзду виконавчих громадянських комітетів у Києві. Дня 29 червня н. ст., як

доносить „Робітничу Газету“, відбуло ся засідання президії виконавчих громадських комітетів губерніяльного й міського в справі скликання обласного з'їзду виконавчих громадських комітетів. Міський комітет уявляв собі сей з'їзд як з'їзд міських виконавчих комітетів близьких до Києва губерній: київської, полтавської, харківської, чернігівської, волинської і подільської. А губерніяльний комітет мав на увазі територію, яка надасть ся до об'єднання під культурно-національним і господарсько-промисловим оглядом, отже крім згаданих вище губерній ще губернії: катеринославську, херсонську, таврійську й бесарабську. Губерніяльний комітет намітив таку програму майбутнього обласного з'їзду: 1. Зміцнення нового ладу в краю і додержання громадського спокою. 2. Справи господарсько-промислової і суспільної демобілізації. 3. Переведення виборів до міських і земельних самоуправ. 4. Становище виконавчих комітетів побіч органів самоуправи. 5. Віжучі справи. В з'їзді мають брати участь міські виконавчі комітети й міські комісари, де вони є, повітові й губерніяльні комісари та виконавчі при них органи (комітети), але при кожнім комісарови не більше 3-5 люда. Президія міського комітету прийняла пропозиції губерніяльного комітету до відомости й обіцяла віддати ці пропозиції для обговорення міському комітетови, після чого підуть дальші кроки до переведення ідеї з'їзду в діло.

До всеукраїнського земського з'їзду завізвала земства української землі канівська земська управа. „Коли йде відбуда України, земства не можуть лишити ся осторонь, а повинні взяти найшвайдшу участь у сій роботі. Вони не можуть іти окремо від народу, нехтуючи його вимоги, а повинні іти назустріч, приєднати ся до нього і взяти на себе ролю провідника вимог селянства й життя“. Програму з'їзду найкраще виробити київській Губерніяльній Земській Управі вкупі з культурними товариствами, як „Т-во Шкільної Освіти“, „Праця“, „Український Агроном“, та з іншими політичними організаціями. Об'єднані у Всеукраїнську Земську Спілку земства зможуть взяти ся за творення широкої національно-територіяльної автономії України (Р. Г.).

Програма київського губерніяльного українського національного з'їзду в днях 30 червня і 1 липня н. ст. була така, як подає „Роб. Газ.“: 1. Реферат У. Ц. Р.: а) історія заложення У. Ц. Ради, б) про декларацію У. Ц. Ради до тимчасового правительства, в) про всеукраїнський селянський з'їзд, г) про всеукраїнський військовий з'їзд, д) українське питання в сучаснім стані у звязку з наслідками делегації до центрального правительства. 2. Реферат Міської Української Ради. 3. Переведення виборів до міських рад. 4. Про необхідність заснування Української Губернської Ради на підставі § постанов У. Ц. Р. 5. Реферат українських політичних партій про їх діяльність і їх відношення до сучасного моменту. 6. Реферати з місць. 7. Вибори до Губернської Національної Ради.

Задоволення культурних потреб України. Під сим заголовком пишуть „Бирж. Вѣд.“ з 12 липня н. ст. таке: Міністер народної просвіти А. Мануїлов вніс на затвердження тимчасового правительства законопроект про задоволення культурних потреб України. В законопроекті вказано, що виключні обставини, які скомплікували життя губерній, що входять у склад київської наукової округи, заставляють міністерство поробити ряд негайних заходів у відношенню до культурних потреб України, причім у першу чергу треба зробити ось що: на рахунок держави треба відкрити дві гімназії з навчанням в українській мові. В університеті св. Володимира треба утворити катедри українознавства: української мови, української літератури, української історії й катедру західно-руського права на правничім факультеті. Крім того коштом державного скарбу треба дати підмогу на видання підручників в українській мові й підмоги ріжним культурним інституціям. Всі обмеження у відношенню до відкриття українських бібліотек і поповнювання бібліотек київської губернії книжками в українській мові повинні бути скасовані, причім київська міська бібліотека щодо одержування і поповнювання книжками має одержати однакові права з Публичною Бібліотекою у Петрограді.

Українознавство на київськім університеті. Попечитель київської шкільної округи М. Василенко звернув ся до ректора університету св. Володимира з проханням передати на обміркування і резолюцію факультетів питання про заведення в університеті окремих катедр української мови, української літератури, історії України й історії західно-руського права. Ректор відповів, що обміркувати се питання, як у факультеті, так і в раді з огляду на ферію і виїзд багатьох професорів з Києва можна тільки на початку шкільного року. Крім того, ректор повідомив попечителя, що історично-філологічний факультет уже поробив заходи в справі заведення українських дисциплін і в огляд навчання вніс відповідні курси (Р. Г.).

Сільсько-господарський і поземельний перепис та перепис міст у київській губернії. З огляду на те, що російське тимчасове правительство ухвалило зробити дітом сього року сільсько-господарський і поземельний перепис та перепис міст, аби добути матеріялами покористувати ся при виробленню закона про землю, У. Ц. Рада, ухвалюючи перепис, закликала всіх громадян Київщини як мога подбати, щоб уся робота перепису вийшла як найкраще (Р. Г.).

Салдатське віче в третім авіаційнім парку у Києві відбуло ся 6 липня н. ст. Виступали з промовама члени УЦР. й УВІК.: Левченко, Касяненко, Дубовий, Герасимів, Бондаренко й делегат на всеросійський з'їзд рад робітничих і салдатських депутатів у Петрограді Романенко (Р. Г.).

Велике соціал-демократичне віче-концерт відбуло ся у Києві 8 липня н. ст. в Інтімнім театрі заходом фінансової комісії київського комітету УСДРП. для збільшення виборчого фонду партії. У вічевій частині промовляли: В. Винниченко про „Віжучі завдання української демократії і автономію“, С. Петлюра про „Українське військо й демократію“, Б. Мартос про „Універсал і УСДРП“, М. Порш про „Муніципальний соціалізм і УСДРП“. В концертній частині взяли участь: М. Вороний, Маряненко, Корольчук, робітничий хор, бандуристи, хор української трупи Колесниченка (1. Україна, Давидовського. Музична поема. 2. Гуляли, гуляли) (Р. Г.).

3 життя української кольонії в Москві. Дня 11 червня н. ст. відбули ся пленарні збори комітетів українських політичних, просвітних, професійних і добродійних організацій в Москві. На зборах член У. Ц. Ради М. Огородний, як ми вже донесли у „Вістях“ в однім з попередніх чисел „Вісника“, мав реферат про завдання, організацію, діяльність і тактику У. Ц. Р. й запропонував заснувати Українську Раду також у Москві. Вибраний тоді тимчасовий організаційний комітет У. Р. для уведення її в життя відбув засідання 22 червня н. ст., на яким Огородний мав реферат про завдання і майбутню працю У. Р. в Москві, її організацію та про конкретні засоби до переведення організації УЦР. По рефераті ухвалено: 1) Українська Рада Центральної Росії засновуєть ся для оборони національно-політичних прав українського народу й переведення в життя постанов щодо того всеукраїнських національних з'їздів і УЦР. Практично се зводить ся до того, що УЦР. в Москві організує Українців на території Центральної Росії, допомагає Ц. Раді грошми, слочуттем, працею над національним освідмленням розкинутих по Центральной Росії Українців, особливо по військовим частинам, допомагає організації війська й переведенню його на Україну. 2) УЦР. в контакті з директивами виступає самостійно як політична організація: в зносінах з місцевим урядом і представниками центрального уряду, в зносінах з громадськими організаціями, в зносінах і політичних виступах з організаціями інших недержавних народів Росії і т. ин.

Склад УЦР. має бути таким: колектив Ради складаєть ся з представників зорганізованого українства Москви та з представників українських організацій, що живуть поза Московою, також і від військових частин. Неменше половини членів УР. в Москві має бути з представників партій і інших політичних організацій. Представництво від військових частин відповідне до їх числа. Рада збираєть ся раз на місяць чергово, а по потребі й частійше. Виконавчий комітет Ради складаєть ся переважно з московських Українців — по два від політичних організацій та від військового клубу й по одному

від інших організацій. В міру потреби при виконавчій комітеті заснують ся комісії: фінансова, агітаційно-просвітна, літературна й інші. До агітаційної комісії входять тільки представники політичних організацій. До переведення в життя організації УРЦР. ухвалено: 1) в'яснити скількість і напрям діяльності всіх політичних і інших українських організацій в Москві й покласти їх представників до тимчасового організаційного комітету, 2) в'яснити військові й невійськові, зорганізовані й незорганізовані українські сили поза межами Москви й запросити їх представників на перші збори УРЦР., 3) закликати українські організації Центральної Росії через газети й відозвою до зносин з тимчасовим організаційним комітетом Ради, також прислати відомости про чисельність, напрям діяльності й стан організації, 4) скликати збори московської колонії, 5) як найшвидше скликати перші збори Української Ради Центральної Росії (Р. Г.).

✓ **Минська Українська Громада Залізничників.** У Минську заснувала ся Українська Громада Залізничників, яка має на меті зєднати всіх залізничників, роспорошених на либаво-роменській дорозі. Товариство встало у Минську тому, що тут є осідок управи сеї дороги. Мета організації: 1) підготувати ся до всеукраїнського залізничного з'їзду у Києві, який відбудеть ся незабаром, і мати свого делегата для домагання: а) українзації залізниць на Україні, залізничних шкіл, бібліотек і ин., б) загалом осягнення національних і політичних прав українського народу; 2) підготувати ся до всеросійської залізничної конференції залізничників у Петрограді, щоб разом з делегатами з України утворити на всеросійській конференції українську фракцію для осягнення професійних і національних потреб; 3) підготувати ся до Установчих Зборів. Політична платформа Громади така: Українці-залізничники признають тимчасове правительство, але підтримуватимуть його доти, поки виповнятиме вимоги й бажання Ц. У. Ради у Києві; жадають вони перебудови всієї Росії на ґрунті федерації — у федеративно-демократичну республіку (Р. Г.).

✓ **Загальні Збори всіх Українців членів іркутської громади.** „Вільна Україна“, обговоривши дня 9 мая питання сучасного життя і свої бажання на користь свого народу й нееньки-України, постановили: 1. Для культурного розвитку нашого українського народу й щастя всіх народів усієї Росії Росія повинна бути перестроєна на основі федерації усіх народів на рівних правах яко федеративна республіка. Україна повинна мати найширшу автономію. Тимчасове правительтво негайно повинно рішити, що воно згоджуєть ся з бажаннями Українців і що не буде перепиняти на Україні автономічного устрою. 2. Для оборони завойованих вільностей увесь народ повинен найскорійше стати до зброї, через що ми вітаємо бажання нашого українського народу мати власне військо, котре-б положило й душу й тіло за нашу свободу й доказало-б супостатам, якого ми роду. Тимчасове правительтво повинно безумовно згодити ся з бажанням Українців, не перешкоджати в організації й озброюванню українського війська. 3. Ми піддержуємо тимчасове правительтво до того часу, доки воно буде йти революційним шляхом і виповняти обявлену програму. 4. Тимчасове правительтво повинно оповістити людям всього світу, що Росія не хоче ні чужої землі, ні контрибуцій, що кожний народ має право виявити свою волю, з ким бажає жити і до якої держави пристати. Всі моря та проливи повинні бути для всіх людей вільними. Весь працюючий народ воюючих з нами держав цілого світа повинен найскорше взяти власть в свої власні руки та як найскорше скінчити війну. Тимчасом же кличемо всіх вільних синів вільної Росії взяти ся за працю й озброїти оборонців нашої волі. 5. Земля повинна належати до всіх, хто на ній працює без наймитів. Землею не вільно торгувати й тимчасове правительтво повинно тепер заборонити нею торгувати. („Р. Г.“ 30/VI).

Український волосний з'їзд у Дунаєвцях на Поділлі скликано з ініціятиви Ради Українського Військового Клубу імени Подуботка при 290 п. п. Врублевський говорив про автономію і федерацію, подав історичний нарис зруйнування України та

вказав на те, що тепер, коли царат повалений, юридично ми вільні. Ми хочемо жити по своїм законам у спілці з іншими народами на федеративних умовах. Про сучасні справи на Україні говорив Яджин. Гудзенко говорив про шлях до автономії України — організацію і про значінне „Просвіти“. Про земельну справу була дуже жива дискусія, по якій прийнято таку резолюцію: „Земля повинна бути спільна й розділяти ся, поскільки виїде на душу“. З приводу заборони всеукраїнського військового з'їзду заложено протест: „Кличемо всю Україну — протестуйте проти заборони українського військового з'їзду“, а Керенському та правительству ухвалено вислати таку телеграму: „Геть панів і підпанків, що хочуть поневолити робочий український народ, а з ним і всю Росію. Забирайтесь, хай ваше місце займуть справжні оборонці трудящих мас всіх народів“. Зі звідомлення з сього волосного з'їзду в „Роб. Газ.“ довідуємо ся, що в Дунаєвцях є тов. „Просвіта“.

В Пісчанній новомосковського повіту на Катеринославщині відбуло ся 3 червня н. ст. велике віче з музикою і гарячими промовама про сучасне життя. Обговорено питання про державний устрій Росії. Ухвалено федеративну демократичну республіку Росії, а для України національно-територіальну автономію з забезпеченням прав меншостей, далі як найшвидше заведення на Україні української мови: в школах, у суді й по всіх адміністративних інституціях, вкінці повну соціалізацію всіх земель і інші вимоги. Селяне понад 1800 душ одноголосно прийняли сї постанови (Р. Г.).

Повітові українські курси для учителів у м. Одесі почали ся 14 липня н. ст. Слухачі одержали помешкання і грошеву заpomогу (Р. Г.).

Українська гімназія на селі. Як доносить „Р'єчь“ з 14 липня н. ст. з Кремінчуга під датою 12 липня, в селі Пирогова постановлено відкрити першу українську гімназію.

Український з'їзд у херсонській губернії. Як доносить „Р'єчь“ з 13 липня н. ст. з Одеси під датою 11 липня, увечері в городському театрі відкрив ся український з'їзд херсонської губернії, скликаний з ініціятиви Української Ради. З'їзд тривав 3 дні. Взяло участь 200 представників.

Вибори участкових суддів у Проскурові. Як доносить „Р'єчь“ з 12 липня н. ст. з Проскурова під датою 10 липня, відбуло ся там надзвичайне повітове земське зібрання, на яким вибрано 9 участкових суддів і одного заступника, з них 6-х давних суддів і Українця судового пристава Кругляка, приватного адвоката Поляка Чернявського й Жида Бейліса. Провідник Українців Верхола у своїм привіті вибраному судови підчеркнув, що Українці, бажаючи жити в братній згоді з усіма націями, мають одну ціль, а саме не розрізняти в людях національності.

Центральне російське правительтво відмовляє позичок українським земствам. „Бирж. В'єд.“ з 6 липня н. ст. пишуть: В'яснюєть ся, що в зв'язку з універсалом Ради окремі справи, порушені українськими земствами перед міністерством внутрішніх справ, не рухають ся наперед. Так напр. недавно тому деякі українські земства поробили заходи перед міністерством внутрішніх справ у справі видачі їм правительственної позички в розмірі 3 мільонів рублів. По опублікованню Радою універсалу справа правительственної позички українським земствам набрала принципіального характеру й порішене її відтягаєть ся.

Військова Спілка у Винниці. 14 липня н. ст. у Винниці на Поділлі заснувала ся Українська Військова Спілка винницького гарнізону, до якої належать усї Українці-воєнки місцевого гарнізону (Р. Г.).

3 Новгороду Волинського. 7 червня відбули ся загальні збори новгородволинської організації УСДРП. Голова комітету Борис Бабич прочитав реферат на тему „Автономія України в федеративній російській державі“. Прийнято резолюцію; Домагати ся національно-територіальної автономії України й федеративного устрою російської держави (Р. Г.).

Трудова національно-соціалістична партія про національну справу. „Бирж. В'єд.“ з 6 липня доносять, що пізно вночі 4 липня н. ст. по довгих переговорах відбуло ся злиття двох споріднених політичних партій — партії народних

соціалістів і трудової групи. В національній справі, що викликала поріженне серед представників обох партій, по оживленій виміні думок прийнято резолюцію, в якій між иншим говорить ся: „Рахуючи ся з народною психологією, треба конче змагати до установлення федеративного ладу, як у Росії, так і в Європі й у цілїм світі взагалі. Одначе рахуючи ся з загально-державними інтересами, практична програма в національній справі повинна будувати ся в приложенню до виявленої волі самих націй, висловленої або на демократично-вибраних представницьких зборах даних націй чи територій, або через народне голосування. Остаточну форму національної управи повинні установити всеросійські Установчі Збори“.

Народне Слово — тижневик. Виходить у Катеринославі. Передплата: 5 руб. річно. Пишуть у газеті: проф. Д. Еварицький, молоді поети з народу: Козарь, Хв. Ледачий, відома катеринославська письменниця Суліма (Вичихина), Арсен Полищук, Х. Давиденко й инші; крім того народне учительство робітники, селяне й салдати (Р. Г.).

Нова газета. У Винниці на Поділю почала виходити тижнева українська часопись п. з. „Подільська Воля“, орган соціально-політичний і кооперативно-економічний. Видає часопись товариство „Воля“, редактором є Дмитро Маркович.

Російсько-український словник термінів природознавства та географії видав К. Дубняк. Ц. 35 коп. (Р. Г.).

Нові книжки. Як доносить „Робітнича Газета“ вийшли в світ отсі брошури: 1. Наша муніципальна програма — виданне київського комітету УСДРП. і 2. Земельна справа на Україні — Д. Антоновича, виданне „Робітничої Газети“.

Губернський селянський зїзд у Катеринославі. „Русское Слово“ з 28 червня н. ст. доносить, що на губернським селянським зїзді пристрасно дебатовано над справою самостійности України. Прийнято резолюцію про автономію України при умові невідривання її від Росії.

Нове правительство в Росії. З Петрограду доносять до „Corriere della Sera“, що в Росії наступить в найближшій часі зміна правительства. Партія кадетів має сьогодні знов опанувати ситуацію. Головні міністеріяльні теки, як заграничні справи, внутрішні справи, справедливості і фінансів, мали б отримати кадети. Як кандидатів називають на першій місці: одного з найкращих знавців російського права Набокова, Родічева з Петрограду й Астрова та Кишкіна з Москви. Як доносить агентура Стефані, партія кадетів поставила такі умови, від сповнення яких залежить їх вступлення до міністерства: 1) війна аж до кінця в порозумінню з союзниками, 2) потвердження всіх умов і порозумінь ворогів осередніх держав, 3) ясне й докладне сформування внутрішньої політики, 4) відложення розвязки всіх соціальних проблем до Установчих Зборів, 5) найзавзятійша боротьба з анархією, 6) раціональна розвязка фінансових справ. Инші часописи доносять, що кадети поставили як одну з головних умов ревізію переговорів з Україною і Фінляндією.

В справі посилки комісії з Петрограду до Києва для розсліду української справи російські часописи подають такі інформації: „Русская Воля“ з 8 липня н. ст. пише, що на засіданню членів тимчасового правительства д а л ь ш е обговорювала ся справа посилки окремої комісії до Києва для вяснення на місці домагань представників Української Ради. Розвязка сеї справи трудна під сим оглядом, що ніяк не можна найти відповідного складу для названої комісії. Справу комплікує також і та обставина, що центральний комітет партії народньої волі постановив з принципіальних поглядів, що ніхто з представників партії не може брати участі в названій комісії. В якій формі видлять ся тепер зносини тимчасового правительства з представниками Ради, поки-що не установленно, а справа задуманої посилки спеціальної комісії лишаєть ся тепер відкрита.— „Бирж. Вїд.“ з 6 липня н. ст. доносять, що попереднього дня ранком міністри-соціалісти вели переговори з міністром-предсідателем князем Львовим у справі сформування комісії для управління справи універсалу Української Ради. Міністри-соціалісти запропонували між иншим включити в склад комісії П. Крапоткіна й Германа-Допатіна. По приватним донесенням ліберальна часть кабінету пропону-

вала з початку послати до Києва комісію з кн. Урусовим на чолі, з широкими повноваженнями „зробити порядок“ з Центральною Українською Радою. Сьому спротивили ся міністри-соціалісти. Як знаємо, справа скінчила ся на поїзді до Києва Керенського, Церетелі й Терещенка.

Про побут членів тимчасового правительства у Києві часописи подають такі вісти: „Рїчь“ з 13 липня н. ст. в телеграмі до Києва під датою попереднього дня пише, що до Києва прибули міністри: Терещенко, Церетелі й Некрасов. Останній виїхав на фронт. Того дня дожидали А. Керенського. Увечері в присутности міністрів мало відбутися об'єднане засідання всіх виконавчих комітетів Української Центральної Ради, на котрім обговорювала ся українська справа.

В сій же справі пише „Рїчь“ в числі з дня 13 липня н. ст. п. з. „Українська справа“: 13 липня н. ст. тимчасове правительство на нічнім засіданню мало можливість одержати вістки від міністрів, що находять ся у Києві, а саме від М. Терещенка, І. Церетелі й А. Керенського щодо результатів пороблених ними кроків. В сій цілі тимчасове правительство уладило нараду в помешканню головного телеграфу, де вело переговори безпосередно з Київом. З вісток, які наспіли, вяснили ся, що перебуваючі у Києві міністри протягом першої половини дня 13 липня вели переговори з провідниками Ради й осягнули на їх думку добрі результати. О 3-ій год. дня розпочало ся засідання Ради, що продовжало ся до вечера. Остання вістка, яка наспіла, доносила, що Рада тільки що ухвалила постанову, яку на думку делегованих міністрів може прийняти тимчасове правительство. Викладати суть постанови Ради телеграфічним шляхом міністри уважають невідповідним і думають, що треба їм в найкоротшій часі виложити результати своєї поїздки в особистім рефераті тимчасовому правительству. Міністри негайно виїжджають до Петрограду, причім переїдуть через ставку, де спинять ся на коротенький час. Їх повороту до Петрограду очікують на 15 липня увечері.

Страдомський іменований комісаром для Києва.

„По московськи не розумію“. „Новое Время“ з 22 червня н. ст. подає за „Кієвляниномъ“ такий характеристичний образок з київського життя: При перевірці документів у часі ловів на дезертирів — оповідає якийсь „руський“ — мені треба було дістати ся на завод. Юнкер, що стояв на варті, не пропустив мене й запропонував мені відійти до рога Набережно-Хрещатицької вулиці та Нижнього Валу до дижурного офіцера за перепусткою. Я відійшов та, побачивши на розі юнкера й офіцера, звернувся до останнього в чемній формі (по російськи):

— Чи не ви начальник стійки?

— Я по московськи не розумію — була відповідь.

Признаю ся; я оторопів. Протер очі, ні, не помиляюсь, стоїть офіцер, російські вилоги, підпоручник, але українська розетка на грудях. Здивовано і з обуренням я гукнув:

— Як, ви, офіцер російської армії, що носите її мундур, не вмієте говорити по російськи, чи давно ви „забули“?

— Я не російської армії, а гвардійського українського полку!

— Так ви скиньте вилоги офіцера російської армії!

— Я вам кажу, що я по московськи не розумію!

Я відійшов, — закінчив оповідач, — бо не мав сил довше зносити сеї трагікомедії. Чи не правда, що сеї епізод як не можна краще характеризує миролюбивий настрій і ступінь згідливости „Українців“, заключає „Кієвлянинъ“, беручи в лапки Українців.

До справи Степаненка. Як доносить „К. М.“ з дня 3/VI, слідча комісія при виконавчій комітеті, розглянувши справу Л. Плавюка (ізза якого Росіяне накиннули ся на Степаненка), признала, що, як говорять свідки, охранны діяльність Плавюка тягнула ся дуже недовгий час, що Плавюк служив у охранны з відома товаришів, причім вступив на службу під впливом погрози і що Плавюк нікого не видавав охранны. Комісія постановила разі увільнити Плавюка з під арешту. Сей результат слідства робить Степаненка невинним в афері Плавюка, якою покористували ся Росіяне для здескредитовання Степаненка яко свого політичного противника.

Купуйте Памяткову Книжку Союзу визволення України — Календарь на 1917 р. 103 ілюстрацій.

500 стор. друку.

Ціна 2⁵⁰ К., для австрійських вояків і полонених-земляків 2 К. На пересилку долучати в обох разях 30 сот. Оправлений примірник о 1 кор. 20 сот. дорожше. Замовляти в адміністрації нашої часописи.

Скасування русифікаційних законів. На підставі законів з рр. 1869 й 1886 урядники московського походження на службі південно-західного краю одержували додатки до своїх пенсій за діяльність над обрусінням населення. Куратор київської шкільної округи М. Василенко зробив представлення до міністерства просвіти про скасування цих додатків.

З Гмінду. На загальних зборах тов. „Жіноча Громада“ в Гмінді дня 26 мая 1917 р. вибрано отсей виділа: пп. учит. Павля Гарматій, голова, А. Конрадова, заступн. голови, учит. А. Вознякевичівна, секретарка, К. Навроцька, касієрка, К. Ваньова й К. Гриневичева, члени виділу, Н. Семенівна, М. Королівна й О. Гойновська, заст. виділових. До контрольної комісії увійшли: пп. С. Ціпановська, М. Вацківна й М. Цимбалко. Рівночасно ухвалили загальні збори подати до публичного відома, що „Воєнний календарь для українських виселенців 1917“, виданий під фірмою „Українського Жіночого Кружка“ в Гмінді, не має нічого спільного зі згаданим товариством ані тов. за нього не відповідає. „Воєнний календарь для українських виселенців 1917“ є приватним підприємством одного чи кількох людей і тов. „Жіноча Громада“ ні не збирала фондів, ні не редагувала, ні не розсилала календарів в розпродаж. Так само не уділювала провізії ні її не брала. Просимо також всякі письма до „Жіночої Громади“ в Гмінді посылати по адресу голови товариства п. Гарматієвої. А. Вознякевичівна, секретарка. — П. Гарматієва, голова.

На Національний Фонд України: Іван Волжинський 2 К; по 1 К Василь Палій і Іларіон Дунай; по 70 сот. Іван Нестеренко і Григорій Мина; по 60 сот. Самуїл Прайнин і Корній Овечкин; Геманедин Смагилев 40 сот.; Варлаам Томчук 30 сот.; по 20 сот. Яків Крижановський, Григорій Жук, Ефим Михайловський, Козьма Пляк, Радіон Кириленко, Іван Гнідов, Никита Горлов, Матвій Носков, Герш Первин, Іван Киреев, Янкель Кримберг, Василь Кулик; по 10 сот.: Семен Кравченко, Тимофій Дубров, Петро Свистунов, Ефим Барабаш, Тимофій Динисюк, Яхя Серажединов, Марко Безпалій, Степан Бербер, Йосиф Дубинський, Михайло Іванов, Петро Корсун, Карпо Крандасир, Василь Клим, Авксентій Буга, Мойсей Дуброва, Іван Филипов, Кирило Здихальський і Іван Чемеренко. Разом 11⁵⁰ К.

При сім такий лист: Союзови визволення України! Часопись „Розвага“ з 27 травня повідомляє, що Зелені Свята призначено на російській Україні яко день Національного Фонду. Ми, Українці, прийняли се з великою радістю і одушевленням, спільно обговорили справу, а для кращого обдумання ще кожний зокрема перечитав кілька разів. Дорогі Товариші! По одержанню нашого спису та грошей дуже просимо дати місце отсим коротким словам у котрійсь з шановних для нас газет.

Ми Українці! Тепер находимо ся в полоні в Австро-Угорщині. На великий жаль ми не можемо помагати нашим братам на нашій дорогій нам Україні перенести тягар часу на своїх плечах для народньої свободи, рівности й братерства. Та хоч ми далеко від свого Рідного Краю, але в нас у душі зберігла ся гаряча любов до всього українського народу й улюбленої всіма нами рідної України. Жертвуємо, наскільки кожному з нас дозволяють обставини, на процвітання федеративної демократичної російської республіки й повної автономії України.

Ми Великоруси! Прилучаєм і свій невеличкий заробіток і підтримуємо наших товаришів, бо при спільній республіці можемо й ми винести на своїх плечах свою свободу, рівність і братерство.

Ми Євреї! Прилучаєм і свій південний заробіток, бо наш народ живе по більшій части на українській території. Тому

бажаємо тим братам, що борються за свободу, довести до кінця сю велику справу рідної нам України.

Старшина команди фельд. Іван Волжинський.

Виказ жертв.

На волинські школи: Хоркавий 6 К., М. Черніївна 5 К.
На рідну школу: М. Черніївна 5 К.
На фонд ім. Я. Весоловського: Антін Гринцишин 20 К.

Купуйте дешеві й загально-доступні видання Союзу визволення України:

	к.с.
1. В. Антонович. Хмельниччина в повісті Г. Сенкевича . . .	—40
2. М. Богданович. Білоруське відродження . . .	—40
3. Іп. Бочковский. Фінляндія та фінляндське питання . . .	1 ²⁰
4. Н. Boczkowski. Ukrajina a ukrajinská otázka. (Україна й українське питання.) По чеськи. З картою України . . .	1 [—]
5. Вяч. Будзиновський. Як Москва нищила Україну . . .	—60
6. М. Возняк. Наша рідна мова. З 18 портретами . . .	—20
7. Памяти Івана Франка. Опис життя, діяльності й похорону. Зладив М. Возняк. З 12 малюнками . . .	1 [—]
8. Вол. Гнатюк. Національне відродження австро-угорських Українців (1772—1880 рр.) . . .	—80
9. Вол. Гнатюк. Українська народна словесність . . .	1 [—]
10. Prof. M. Hruschewskyj. Die ukrainische Frage in historischer Entwicklung (Укр. справа в історичнім розвитку) . . .	—50
11. Проф. М. Грушевський. Як жив український народ . . .	—50
12. Вол. Дорошенко. Українство в Росії. Найновіші часи. З численними портретами . . .	1 ²⁰
13. Б. Заклинський. Що треба знати кожному Українцеві . . .	—30
14. Памяткова книжка Союзу визволення України і календарь на 1917 р. з 103 іл. Ціна 2 ⁵⁰ опр. прим. . .	3 ⁷⁰
15. О. Кириленко. Українці в Америці . . .	—50
16. G. Cleinow. Das Problem der Ukraina. Українська проблема. . .	—20
17. О. Кобець в В. Тарасову ніч. З образками . . .	—50
18. О. Кобець. З великих днів. З образками . . .	—50
19. Др. І. Крипякевич. Українське військо. З малюнками . . .	—40
20. Dr. E. Lewuskyj, Galizien . . .	—60
21. Др. Е. Левицький. Листи з Німеччини . . .	—80
22. Др. М. Лозинський. Галичина в життю України . . .	—60
23. М. Лозинський. Іван Франко. З портретом Ів. Франка . . .	1 [—]
24. Др. М. Лозинський. Михайло Павлик . . .	—40
25. Др. Осип Назарук. Слідами українських Січових Стрільців. З малюнками . . .	3 ⁵⁰
26. Др. Іван Пулюй. Ukraina und ihre internationale politische Bedeutung . . .	—80
27. St. Rudnyckij. Ukraina. Land und Volk. Бр. 10 [—] в полотні 12 [—]	
28. Сім пісень. Гостинець для українських вояків. З нотами . . .	—20
29. О. Скоропис-Иолтуховський. Значінне самостійної України . . .	—20
30. Проф. С. Томашівський. Церковний бік української справи . . .	—30
31. М. Trotzkij. Die ukrainische national-politische Bewegung . . .	—50
32. М. Троцький. Литовці . . .	—40
33. V. Stoma-Dovski. Ukrajina i Ukrajinci (по хорватськи) . . .	1 [—]
34. Др. Л. Цегельський. Русь-Україна і Московщина-Росія . . .	—80
35. Чужинці про українську справу . . .	—40
36. Т. Шевченко. Кобзарь. 2-ий випуск . . .	1 [—]
37. Проф. І. Шишманов. Роля України в болгарськім відродженню . . .	—20

Набувати можна отсі всі книжки в Адміністрації видань Союзу визволення України. Wien, VIII., Josefstädterstr. 79, II. St., T. 6.

На жаданне висилаєть ся поштовий чек ч. 107.090.

При сім числі розсилаємо чеки для відновлення передплати, вирівнання залеглостей і нових замовлень. Адміністрація.

Зміст: Творення українських органів законодавства і влади. — Край і військо стають при Центральній Українській Раді. — Проти Центральної Української Ради та творення українського війська. — Творення українського війська. — Порозумінне між Українцями й Росіянами у Києві наладжуєть ся. — Загально-російський зїзд рад робітничих і садатських депутатів про українську справу. — Всеукраїнська Рада селянських депутатів — Ще про всеукраїнський зїзд. — За Українське Міністерство Народньої Освіти. — Др. Андрій Чайковський Галицький страховод. — З діяльності УСДРП. — Поляки на Україні підносять голову. — Н. В. Росія та Румунія. — Вісти. — Виказ жертв.

Відповідає за редакцію: Микола Троцький.
З друкарні Адольфа Гольцгавзена у Відні.